EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 4.2.2025
COM(2025) 3 final

ZPRÁVA KOMISE RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU

o posouzení programů opatření členských států aktualizovaných podle článku 17 rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí (2008/56/ES) ze strany Komise

{SWD(2025) 1 final}

OBSAH

1. ÚVOD 1
2. STAV MOŘÍ V EVROPĚ 4
3. ŘEŠENÍ TROJÍ PLANETÁRNÍ KRIZE 9
3.1 CESTA K NULOVÉMU ZNEČIŠTĚNÍ MOŘÍ A OCEÁNŮ 11
3.2 NÁVRAT MOŘSKÉ PŘÍRODY DO NAŠEHO ŽIVOTA 14
3.3 ŘEŠENÍ KLIMATICKÉ KRIZE 20
4. ZAJIŠTĚNÍ SOCIOEKONOMICKÉ STABILITY 21
5. SPRÁVA A REGIONÁLNÍ SPOLUPRÁCE 22
6. ZÁVĚRY A VÝHLED DO BUDOUCNA 26
7. DOPORUČENÍ 28

1. ÚVOD

Moře a oceány mají pro nás i pro budoucí generace zásadní význam z hlediska kvality života, obživy a hospodářství. Plní také významnou funkci při pohlcování uhlíku a regulaci klimatu a pomáhají snižovat dopady změny klimatu. Zdraví oceánů může zásadně přispět k naší odolnosti vůči trojí planetární krizi, tedy změně klimatu, prudkému úbytku biologické rozmanitosti a znečištění. Současné využívání evropských moří však není udržitelné. Neustálý tlak na mořské ekosystémy a zhoršování jejich stavu ztěžují dosažení našeho celkového cíle, kterým jsou čistá, zdravá a produktivní moře.

Během uplynulých dvanácti let členské státy EU vypracovávaly strategie pro mořské prostředí, aby splnily požadavky rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí ([1]). Tato směrnice vyžaduje, aby posoudily stav svého mořského prostředí, vypracovaly programy sledování, stanovily environmentální cíle a provedly opatření k dosažení hlavního cíle směrnice, kterým je zajištění „dobrého stavu prostředí“ všech mořských vod EU. Tohoto cíle mělo být dosaženo do roku 2020. Směrnice stanoví konkrétní deskriptory ([2]) definující pojem dobrého stavu prostředí, jako jsou zachování biologické rozmanitosti nebo řešení antropogenního tlaku, který zahrnuje například hluk pod mořskou hladinou, eutrofizaci, poškozování mořského dna, odpad v mořích a znečišťující látky.

Rozhodnutí Komise ([3]) platné od června 2017 vyžaduje, aby členské státy při určování „dobrého stavu prostředí“ mořských vod z kvantitativního hlediska plnily společná kritéria a metodické normy. Důležité je, že rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí výslovně požaduje, aby členské státy spolupracovaly se svými sousedy v každé mořské oblasti nebo podoblasti, nejlépe prostřednictvím stávajících struktur regionální institucionální spolupráce ([4]), a zajistily tak soudržnost a koordinaci prováděných opatření ([5]).

Zelená dohoda pro Evropu ([6]) stanoví zastřešující priority, mezi něž patří ochrana naší biologické rozmanitosti a ekosystémů, a proto tuto práci podporuje úsilím o:

- omezení znečištění vzduchu, vody a půdy,
- přechod na oběhové hospodářství,
- lepší nakládání s odpady a
- zajištění udržitelnosti naší modré ekonomiky a odvětví rybolovu.

([1]) Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2008/56/ES ze dne 17. června 2008, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti mořské environmentální politiky (rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí). Viz EUR-Lex – 32008L0056 – CS – EUR-Lex (europa.eu).

[2] V příloze I rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí je vymezeno celkem 11 kvalitativních deskriptorů, které dále upřesňuje rozhodnutí Komise (EU) 2017/848. Patří mezi ně deskriptor D1 – biologická rozmanitost, D2 – nepůvodní druhy, D3 – komerčně využívané druhy ryb, korýšů a měkkýšů, D4 – potravní sítě, D5 – eutrofizace, D6 – celistvost mořského dna, D7 – hydrografické změny, D8 – znečišťující látky, D9 – znečišťující látky v potravinách mořského původu, D10 – odpadky, D11 – energie, včetně hluku pod mořskou hladinou.

([3]) Rozhodnutí Komise (EU) 2017/848, kterým se stanoví kritéria a metodické normy pro dobrý stav prostředí mořských vod a specifikace a standardizované metody pro sledování a posuzování. Viz: EUR-Lex – 32017D0848 – CS – EUR-Lex (europa.eu).

([4]) Včetně struktur zřízených v rámci regionálních úmluv pro mořské prostředí.

([5]) Článek 4 směrnice 2008/56/ES uvádí seznam mořských oblastí a podoblastí EU. Čtyřmi mořskými oblastmi EU jsou Baltské moře, severovýchodní Atlantský oceán, Středozemní moře a Černé moře.

([6]) Zelená dohoda pro Evropu (europa.eu).

Klíčovými politickými nástroji přijatými k dosažení těchto cílů jsou Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti ([7]), akční plán pro nulové znečištění ([8]) a akční plán pro mořské prostředí ([9]).

Rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí je součástí širší agendy v oblasti vodohospodářské odolnosti. V politických směrech pro příští sbor komisařů na období 2024–2029 bylo oznámeno přijetí nové Evropské strategie pro vodohospodářskou odolnost s cílem posílit zabezpečení dodávek vody v Evropě zachováním kvality a množství vody v EU i mimo ni, posílením konkurenční inovativní výhody našeho vodohospodářského odvětví a řešením hlavních příčin problémů v oblasti vodních zdrojů, včetně znečištění, úbytku biologické rozmanitosti a dopadů změny klimatu. Čistá, zdravá a produktivní moře a oceány mají zásadní význam pro naši ekologickou a digitální transformaci a pro dlouhodobou prosperitu EU. Rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí může také přímo přispět k dosažení cílů připravovaného „Paktu pro oceány“, který oznámila předsedkyně von der Leyenová ve svých politických směrech pro příští funkční období Komise a jehož záměrem je *„podpor[a] modré ekonomiky a zajištění řádné správy a udržitelnosti našich oceánů ve všech rozměrech“.*

V kontextu nového politického rámce je to poprvé, kdy Komise posuzuje druhé programy opatření podle směrnice o strategii pro mořské prostředí. Toto posouzení se provádí v úzké koordinaci s posuzováním třetích plánů povodí a druhých plánů pro zvládání povodňových rizik podle rámcové směrnice o vodě a podle směrnice o povodních[10]. Aby Komise urychlila účinné provádění, hodlá v souladu s přístupem „od pramene až po moře“ podpořit integrovanější a soudržnější přístup k provádění právních předpisů týkajících se sladkovodních a mořských vod ([11]).

Posouzení se proto zaměřuje zejména na to, zda je provádění rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí v souladu s rámcovou směrnicí o vodě. Je však třeba podotknout, že požadavky obou směrnic se liší. Zpráva o provádění rámcové směrnice o vodě / směrnice o povodních důkladně posuzuje stav sladkovodních útvarů EU na základě údajů nahlášených členskými státy a opatření, která přijaly za účelem zlepšení. Zpráva o provádění rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí, kterou vyžaduje článek 16 rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí, naproti tomu posuzuje pouze programy opatření členských států. Protože se zprávy mírně liší svým rozsahem, porovnávají se společné prvky.

([7]) Strategie v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030 (europa.eu).

([8]) Sdělení Komise, Cesta ke zdravé planetě pro všechny, Akční plán EU: „Vstříc nulovému znečištění ovzduší, vod a půdy“, COM(2021) 400 final. K dispozici na adrese: https://environment.ec.europa.eu/strategy/zero-pollution-action-plan_en.

([9]) Sdělení Komise, Akční plán EU: ochrana a obnova mořských ekosystémů pro udržitelný a odolný rybolov, COM/2023/102 final. K dispozici na adrese: EUR-Lex – 52023DC0102 – EN – EUR-Lex (europa.eu)

([10]) Zpráva Komise Radě a Evropskému parlamentu o provádění rámcové směrnice o vodě (2000/60/ES) a směrnice o povodních (2007/60/ES), třetí plány povodí, druhé plány pro zvládání povodňových rizik, COM(2025) 2.

([11]) Přístupem „od pramene až po moře“ se rozumí zavedení správních postupů, které zvýší spolupráci a soudržnost v celém systému „od pramene až po moře“ a omezí změny klíčových toků (voda, znečištění, sedimenty, materiály, biota, ekosystémové služby), což povede k měřitelnému hospodářskému, sociálnímu a environmentálnímu zlepšení ve sladkovodním, pobřežním, příbřežním, brakickém a mořském prostředí. Přístup bere v úvahu celý systém „od pramene až po moře“ – klade důraz na environmentální, sociální a ekonomické vazby na předcházející i navazující úrovni a stimuluje koordinaci napříč odvětvími a segmenty.

Přestože programy opatření byly vypracovány ještě před přijetím nařízení o obnově přírody ([12]), jeho provádění jistě ovlivní třetí cyklus provádění rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí.

Účel a struktura

Tato zpráva obsahuje hlavní výsledky posouzení druhých programů opatření, které měly všechny členské státy nahlásit do 31. března 2022, ze strany Komise ([13]). Posuzované programy jsou aktualizací prvního cyklu provádění a zohledňují nejnovější posouzení stavu mořských vod a doporučení, které Komise k příslušným opatřením vydala v roce 2018 ([14]). Podrobnější analýza programů opatření členských států, míra regionální soudržnosti, závěry a doporučení pro jednotlivé země jsou uvedeny v doprovodném pracovním dokumentu útvarů Komise ([15]).

Analýza je strukturována podle trojí planetární krize, kterou představuje znečištění, úbytek biologické rozmanitosti a změna klimatu ([16]). Cílem je posoudit, zda opatření členských států stačí k řešení konkrétních forem tlaku v jejich mořských vodách a zda přispívají k dosažení dobrého stavu prostředí. Analýza rovněž obsahuje soubor klíčových doporučení, která mají sloužit jako vodítko pro další zlepšení. Některá klíčová sdělení a doporučení uvedená v závěrech doplňují sdělení a doporučení uvedená ve zprávě o provádění rámcové směrnice o vodě / směrnice o povodních.

Ve lhůtě do března 2022 podalo zprávu pouze pět členských států. Dalších devět podalo zprávu se zpožděním kratším než jeden rok a tři podaly zprávu se zpožděním delším než jeden rok, avšak stále včas na to, aby je bylo možné zahrnout do tohoto posouzení ([17]). Celkově mohla Komise posoudit programy opatření 17 (z 22) pobřežních členských států, konkrétně: Belgie, Německa, Irska, Španělska, Estonska, Francie, Itálie, Kypru, Lotyšska, Litvy, Nizozemska, Polska, Portugalska, Rumunska, Slovinska, Finska a Švédska. Kvůli tomu, že některé zprávy byly podány se zpožděním nebo vůbec, nebyla Komise schopna provést komplexní posouzení regionální soudržnosti v plném rozsahu.

Programy opatření zbývajících pěti členských států (Bulharsko, Dánsko, Chorvatsko, Malta a Řecko) budou zveřejněny na platformě WISE-Marine Evropské agentury pro životní prostředí ([18]). Komise rovněž připraví posouzení a doporučení pro jednotlivé členské státy, která s nimi bude přímo sdílet. Posouzení programů členských států bude také podkladem pro zprávu o monitorování a výhledu v oblasti nulového znečištění za rok 2024, probíhající přezkum rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí ([19]) a další práci na provádění strategií EU v oblasti biologické rozmanitosti a přizpůsobování se změně klimatu.

([12]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1991 ze dne 24. června 2024 o obnově přírody a o změně nařízení (EU) 2022/869 (Úř. věst. L, 2024/1991, 29.7.2024).

([13]) Viz čl. 13 odst. 9 směrnice 2008/56/ES.

([14]) Zpráva Komise – Posouzení programů opatření členských států podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí, Brusel, 31.7.2018, COM(2018) 562 final.

([15]) Pracovní dokument útvarů Komise – doprovodný dokument ke zprávě Komise Radě a Evropskému parlamentu – Posouzení programů opatření členských států aktualizovaných podle článku 17 rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí (2008/56/ES), SWD(2025) 1.

([16]) Viz Co je trojí planetární krize? | UNFCCC.

([17]) Včas – BE, IT, RO, SE, FI; zpoždění kratší než 6 měsíců – NL, DE, FR, PL, ES; zpoždění kratší než 1 rok – IE, PT, SI, EE; do 1. září 2023 – CY, LT, LV.

([18]) Zprávy a posouzení podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí (europa.eu).

([19]) Ochrana mořského prostředí – přezkum pravidel EU (europa.eu).

2. STAV MOŘÍ V EVROPĚ

Přibližně 40 % obyvatel EU žije v pobřežních oblastech. Moře a oceán jsou pro ně přímo spojeny s kulturou, identitou a pocitem sounáležitosti ([20]).

Desítky let nadměrného rybolovu, vypouštění živin, znečišťujících látek a odpadků, intenzivní námořní doprava a několik dalších forem antropogenního tlaku spolu s rostoucími dopady změny klimatu vážně zhoršily stav mořských ekosystémů.

Tyto rostoucí tlaky ohrožují přínosy evropských moří a oceánů, na které mají budoucí generace nárok a které budou potřebovat pro svůj život, obživu a hospodářství.

V roce 2018 provedly členské státy první posouzení stavu svých mořských vod podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí a analyzovaly, do jaké míry tlaky způsobené lidskou činností ovlivňují mořský život a ekosystémy a jaký je pokrok při dosahování dobrého stavu prostředí ([21]). Spolu s dalšími zdroji informací tak Komise získala ucelený obraz o stavu mořského prostředí v roce 2020, který je konečným termínem pro dosažení dobrého stavu prostředí.

I přes zlepšení v některých oblastech byl závěr jasný: dobrého stavu životního prostředí nebylo dosaženo ve všech evropských mořských vodách ([22]). Pozitivní však je, že i když trendy některých typů tlaků v evropských mořích stále rostou, lze je ještě zvrátit. Lze je zvrátit zejména prováděním účinných opatření podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí, z nichž některá vycházejí z jiných dlouhodobých politických a právních rámců (např. směrnice o ochraně ptáků a směrnice o ochraně přírodních stanovišť, směrnice o územním plánování námořních prostor, rámcová směrnice o vodě a společná rybářská politika).

Výrazným příkladem je odhadované 29% snížení odpadu na plážích v období 2015–2021 ve všech mořských oblastech EU ([23]), přičemž v Baltském moři došlo k ještě výraznějšímu snížení o 45 %. Přestože většina mořských oblastí ještě nedosáhla dobrého stavu prostředí, je tato míra snížení během pěti let úspěchem, který dokazuje, že společná opatření fungují. Tento výsledek vysvětluje řada faktorů, včetně velmi silné podpory opatření ze strany veřejnosti, politických závazků na vysoké úrovni za účelem zvrácení tohoto trendu (např. strategie pro plasty z roku 2018, akční plán pro nulové znečištění z roku 2021 v rámci Zelené dohody pro Evropu) a pevného právního základu pro to, aby orgány přijaly opatření (spolu s rámcovou směrnicí o strategii pro mořské prostředí, směrnicí o plastech na jedno použití z roku 2019 a směrnicí o přístavních zařízeních pro příjem odpadu z roku 2019). Přidaná hodnota rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí v tomto procesu je jasná:

([20]) Mořské prostředí (europa.eu).

([21]) Viz sdělení Komise, oznámení Komise o doporučeních pro jednotlivé členské státy a oblasti ohledně aktualizovaných zpráv za rok 2018 týkajících se článků 8, 9 a 10 rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí (2008/56/ES) 2022/C 118/01. Viz: EUR-Lex – 52022XC0314(01) – CS – EUR-Lex (europa.eu).

([22]) Zpráva Komise o provádění rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí (směrnice 2008/56/ES), COM/2020/259 final, EUR-Lex - 52020DC0259 - CS - EUR-Lex (europa.eu).

([23]) Evropská komise, Společné výzkumné středisko, technická skupina podle směrnice o strategii pro mořské prostředí pro odpadky v mořích, Hanke, G., Walvoort, D., Ruiz-Orejón, L. F., van Loon, W. M. G. M., Giorgetti, A., Molina-Jack, M. E., Vinci, M., *European Coastline Litter Trends 2015-2021 - Methodology development and trend results for the Marine Strategy Framework Directive* (Evropské trendy v oblasti odpadků na pobřežích v období 2015–2021 – vývoj metodiky a výsledky trendů pro rámcovou směrnici o strategii pro mořské prostředí), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk, 2024, JRC138907.

- veřejné a politické kampaně proti odpadkům a plastům využívaly na podporu svých sdělení údaje získané na základě směrnice o strategii pro mořské prostředí,
- tytéž údaje byly použity při posuzování dopadů a přijímání směrnice o plastech na jedno použití a pomohly zvýšit informovanost veřejnosti,
- vzhledem k tomu, že ke snížení o 29 % došlo ještě před vstupem směrnice o plastech na jedno použití v platnost, lze přinejmenším část tohoto snížení přičíst opatřením naplánovaným v rámci prvního cyklu provádění směrnice o strategii pro mořské prostředí,
- snížení o 29 % lze jasně posoudit a lze o něm jasně hovořit díky tomu, že členské státy, orgány a instituce EU ([24]) a občanská společnost společně shromažďovaly a vytvářely vysoce kvalitní a srovnatelné údaje.

Analýza druhých programů opatření týkajících se odpadků v mořích ukazuje, že členské státy přijímají k řešení problému odpadků na plážích další opatření, to by mělo podpořit pozitivní trend neustálého snižování tohoto druhu odpadů (viz oddíl 3.1).

Pokud jde o další témata, jako je znečištění moří nebo úbytek biologické rozmanitosti, bude pokrok směrem k dobrému stavu prostředí od roku 2018 posouzen poté, co členské státy v říjnu 2024 předloží své třetí posouzení stavu mořských vod. Mezitím regionální posouzení vypracovaná čtyřmi regionálními úmluvami pro mořské prostředí – tj. Helsinskou ([25]), Úmluvou o ochraně mořského prostředí severovýchodního Atlantiku (OSPAR) ([26]), Barcelonskou ([27]) a Bukurešťskou ([28]) – poskytují velké množství aktuálních informací o stavu moří EU.

- *Oblast Baltského moře*

Třetí holistické hodnocení Helsinské komise (HELCOM) ([29]) zveřejněné v říjnu 2023 poskytuje komplexní přehled o stavu ekosystému Baltského moře v letech 2016–2021. V tomto období bylo zaznamenáno jen malé nebo žádné zlepšení, což poukazuje na potřebu pokračování a zdokonalení koordinovaných opatření.

- Tlaky na **znečištění** zůstávají vysoké. Eutrofizace je stále velkým problémem, který ovlivňuje různé úrovně potravní sítě a přispívá k degradaci ekosystémů. V některých oblastech, zejména v jihozápadních podoblastech, jsou patrné známky zlepšení, avšak v centrálních částech Baltského moře došlo k dalšímu znepokojivému zhoršení. Tlak plynoucí z nebezpečných látek je ve většině oblastí celého regionu stále vysoký, přičemž vysoké koncentrace některých znečišťujících látek ([30]) byly zjištěny převážně v rybách a slávkách. Existují náznaky určitých zlepšení, neboť v řadě oblastí došlo ke snížení koncentrací chemických látek u živočichů. V případě odpadků na plážích je v jedenácti ze šestnácti podoblastí překročena prahová hodnota 20 kusů odpadků na 100 m pláže ([31]), což nepředstavuje dobrý stav prostředí. Jednou z hlavních příčin hluku pod mořskou hladinou je hluk z lodí, přičemž zde existují

([24]) Např. Evropská agentura pro životní prostředí (EEA), Evropská agentura pro námořní bezpečnost (EMSA) a Evropská námořní síť pro pozorování a sběr dat (EMODnet).
([25]) Viz https://helcom.fi/.
([26]) Viz https://oap.ospar.org/en/.
([27]) Viz https://www.unep.org/unepmap/who-we-are/barcelona-convention-and-protocols?%2Ffr%2Fwho-we-are%2Fbarcelona-convention-and-protocols=.
([28]) Viz http://www.blacksea-commission.org/_convention.asp.
([29]) Viz Stav Baltského moře v roce 2023 – HELCOM.
([30]) Polybromované difenylethery (PBDE), tributylcín (TBT), rtuť a měď.
([31]) EU Member States agree on threshold value to keep Europe's beaches clean (Členské státy EU se dohodly na prahové hodnotě pro udržení čistoty evropských pláží) – Evropská komise (europa.eu).

značné rozdíly v prostoru (nejvíce zasaženy jsou námořní trasy) a čase (hluk z lodí je rozšířenější v zimě než v létě).

- Pokud jde o **biologickou rozmanitost**, některé mořské druhy (včetně savců a ptáků) a stanoviště nejsou v dobrém stavu v celém Baltském moři a na všech úrovních potravní sítě. Tři komerčně využívané populace ryb se od posledního posouzení snížily a pouze jedna se zvýšila. Úsilí o ochranu biologické rozmanitosti se však zvýšilo a region je na dobré cestě k dosažení celkového cíle ochrany 30 % oblastí do roku 2030.
- Dopady **změny klimatu** jsou již zřejmé a skutečnost, že předpovídané oteplování bude mít brzy další očekávané škodlivé dopady, ještě zvyšuje naléhavost potřeby přijmout opatření k posílení odolnosti ekosystémů a zmírnění negativních dopadů.

Přestože posouzení dospělo k celkovému závěru, že se stav Baltského moře nezlepšil, prokázalo, že dobře navržená a účinně prováděná koordinovaná opatření ke snižování tlaku přinášejí hmatatelné výsledky. Zpráva o pokroku v plnění závazků přijatých v rámci deklarace z konference „Naše Baltské moře“, která byla zveřejněna v září 2023 jako podklad pro druhou konferenci „Naše Baltské moře“ ([32]), potvrzuje, že se jedná o zásadní kroky.

- *Oblast Středozemního moře*

V prosinci 2023 vypracovala Barcelonská úmluva komplexní posouzení stavu Středozemního moře ([33]) na základě údajů shromážděných od poslední zprávy o stavu kvality z roku 2017. Ačkoli mnoho témat nebylo možné posoudit z důvodu nerovnoměrné dostupnosti údajů, z posouzení dostupných ukazatelů vyplývá nejednoznačný obraz.

- Pokud jde o **znečištění**, zejména o znečišťující látky a eutrofizaci, nejsou sice k dispozici jasná poselství platná pro celé Středomoří, nicméně existují podrobné výsledky pro konkrétní posuzované oblasti a ukazatele ([34]). Pouze 16 % sledovaných středomořských pláží dosáhlo dobrého stavu prostředí v oblasti odpadků. Podoblast Egejského a Levantského moře je akutním znečištěním postižena nejvíce, a to zejména únikem ropy, což je odrazem skutečnosti, že se jedná o jednu z nejrušnějších námořních tras ve Středozemním moři. Zdá se, že celé Středozemní moře se nachází v dobrém stavu prostředí, pokud jde o úrovně impulsního hluku, jež mají dopad na vybrané kytovce, ale nikoliv o úrovně trvalého hluku, zejména v západním Středomoří a v Egejském a Levantském moři.
- Pokud jde o **biologickou rozmanitost**, nadměrné využívání rybích populací se v posledním desetiletí povzbudivě snižovalo, v posledních dvou letech rychleji než předtím, a dosáhlo nejnižší úrovně od roku 2003. Tento trend je konzistentní ve všech podoblastech ([35]). Většina komerčně využívaných druhů je však nadále nadměrně lovena a rybolovný tlak je stále dvojnásobný oproti úrovni považované za udržitelnou. Ničení přírodních stanovišť je i nadále jednou z nejrozšířenějších hrozeb

([32]) https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2e76afa1-5695-11ee-9220-01aa75ed71a1.
([33]) Zpráva o stavu kvality Středozemního moře za rok 2023, 23. zasedání smluvních stran Úmluvy o ochraně mořského prostředí a pobřežní oblasti Středozemního moře a jejích protokolů, Portorož, Slovinsko, 5.–8. prosince 2023, UNEP/MED IG.26/Inf.10.
([34]) Například podoblast Jaderského moře se nachází v dobrém stavu prostředí, pokud jde o dusík, fosfor a chlorofyl-a, přičemž 80 % podoblastí se nachází v dobrém stavu prostředí, pokud jde o kovy, polycyklické aromatické uhlovodíky (PAU) a polychlorované bifenyly (PCB) v sedimentech.
([35]) Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě, Udržitelnější rybolov v EU: aktuální stav a hlavní směry pro rok 2025, Brusel, 7.6.2024, COM(2024) 235 final.

pro strukturu a fungování středomořských pobřežních ekosystémů. Až do hloubky 1 000 m jsou nejrozsáhlejší škody na stanovištích mořského dna způsobeny rybolovem při dně pomocí vlečných sítí a drapáků. Mnoho populací mořských druhů ptáků dosáhlo dobrého stavu prostředí, až na některé výjimky. Většina kytovců je na Červeném seznamu IUCN stále vedena jako silně ohrožená, ačkoli stav rozšířených druhů, jako je delfín skákavý a delfín pruhovaný, se od poloviny roku 2000 zlepšil.

- **Změna klimatu** je jednou z nejzávažnějších výzev, kterým středomořská oblast čelí. V posledních třech desetiletích způsobily vlny mořských veder masovou úmrtnost různých mořských druhů a kritické ztráty v odvětví mořských plodů. Zvyšování teploty mořské vody urychluje šíření nepůvodních druhů. Hydrografické změny stále více ohrožují středomořská mořská stanoviště, přičemž některým z nich hrozí úplný zánik. Centrální a východní oblasti Středozemního moře jsou považovány za zranitelnější vůči změně klimatu kvůli zvýšenému tlaku invazních druhů, vyšší teplotě vody a menší cirkulaci vody z oceánu, což vede ke snížení hladiny rozpuštěného kyslíku ([36]).

- *Oblast severovýchodního Atlantského oceánu*

Nejspolehlivější hodnocení stavu celého severovýchodního Atlantiku poskytuje Zpráva o stavu kvality, kterou v červnu 2023 vydala organizace OSPAR ([37]) na základě údajů za období 2009–2021. K velkému pokroku došlo v lepšením pochopení a také v omezování negativních dopadů lidské činnosti. Přestože došlo k určitým zlepšením, v mnoha částech námořní oblasti OSPAR stále dochází ke snižování biologické rozmanitosti a k degradaci stanovišť.

- **Znečištění** širokou škálou nebezpečných látek, nadměrným množstvím živin (vedoucím k eutrofizaci) a odpadky nebylo plně řešeno. Ze zjištěných údajů vyplývá, že se snížilo vypouštění nebezpečných látek z odvětví ropy a zemního plynu a radioaktivních látek z jaderného odvětví. Koncentrace mnoha nejzávažnějších nebezpečných látek (např. polycyklických aromatických uhlovodíků a polychlorovaných bifenylů pocházejících z odpadních vod, vypouštění průmyslových odpadních vod a starých staveb a z některých insekticidů) se od 80. a 90. let 20. století výrazně snížily. Většina podoblastí se však nachází ve špatném stavu, pokud jde o nebezpečné látky v mořských druzích, zejména rtuť a polychlorované bifenyly, zatímco u znečištění sedimentů je situace poněkud lepší. Výrazně se snížilo množství živin, které se dostávají do mořského prostředí, zejména ze zemědělských zdrojů, odpadních vod a průmyslových a atmosférických zdrojů. Znečištění však přetrvává v říčních tocích a v některých pobřežních oblastech. Podobně nejednoznačné jsou i výsledky týkající se odpadků v mořích: množství odpadků zůstává vysoké, ale klesá. Množství odpadků na plážích se rovněž snižuje, avšak odpadků na mořském dně je stále hodně, jedná se přitom zejména o odpadky související s rybolovem a plasty. Stále větším problémem je hlukové znečištění.
- Navzdory nepopiratelnému pokroku při snižování nadměrného rybolovu od roku 2003 ([38]) jsou dopady rybolovu a dalších lidských činností na **biologickou**

([36]) Stejně jako výše.
([37]) Viz https://oap.ospar.org/en/ospar-assessments/quality-status-reports/qsr-2023/.
([38]) „V roce 2003 byla průměrná úmrtnost způsobená rybolovem v severovýchodním Atlantiku o 53 % vyšší než cílová hodnota FMSY. Z nejnovějšího posouzení vyplývá, že míra úmrtnosti postupně klesá a v roce 2022 byla o 42 % nižší než úroveň FMSY.“ – sdělení Komise o udržitelném rybolovu v EU: aktuální stav a hlavní směry pro rok 2025, stejně jako výše.

rozmanitost stále velmi znepokojivé. Všechna posouzení hlavních složek (mořští ptáci, savci, ryby, bentická a pelagická stanoviště) a potravních sítí ukazují pokles biologické rozmanitosti, a to navzdory pokroku dosaženému při určování a řešení tlaků. Od posledního posouzení v roce 2017 se zhoršil zejména stav mořských ptáků.

- **Změna klimatu** a okyselování oceánů jsou příčinou významných změn, které ohrožují velkou část mořské biologické rozmanitosti severovýchodního Atlantiku. Mořské ekosystémy celkově ztrácejí odolnost vůči změně klimatu, a to i v důsledku dalších forem lidských tlaků.

Závěry zprávy o stavu kvality obsahují dvě jasná zjištění:

1) ke změně současné trajektorie jsou zapotřebí další opatření;
2) dosud přijatá opatření je třeba provádět účinněji.

- *Oblast Černého moře*

Pro Černé moře není k dispozici žádné oblastní posouzení, určité údaje jsou však k dispozici zejména za období 2016–2021 z projektu EMBLAS financovaného EU ([39]) a z analýz provedených Společným výzkumným střediskem Komise.

- Pokud jde o **znečištění**, pozorování potvrzují, že ve všech oblastech Černého moře se vyskytují odpadky v moři, většinou plasty a mikroplasty. Z údajů vyplývá, že pláže Černého moře jsou v Evropě nejvíce znečištěné odpadky a mají nejvyšší podíl plastů na jedno použití (652 kusů odpadků na 100 m). Moře je stále znečištěno těžkými kovy, polycyklickými aromatickými uhlovodíky a některými pesticidy, přičemž koncentrace perfluoroktansulfonových kyselin překračuje bezpečný limit. Vědecký průzkum z roku 2021 ukázal, že kumulativní znečištění Černého moře znečišťujícími chemickými látkami je přibližně třikrát až osmkrát vyšší ve srovnání se Středozemním mořem a dvakrát až sedmkrát vyšší než v severovýchodním Atlantiku ([40]). Zdá se, že některé pobřežní regiony se nacházejí v dobrém stavu prostředí z hlediska eutrofizace, ale většina středovýchodních částí hlubinných vod nebyla v roce 2019 v dobrém stavu prostředí z důvodu kvetení fytoplanktonu a vysokých koncentrací znečišťujících látek.
- Pokud jde o **biologickou rozmanitost**, úroveň biomasy několika druhů ryb, korýšů a měkkýšů se mezi lety 1995 a 2021 jednoznačně snížila, u některých z nich poměrně výrazně (např. u tresky bezvousé, ostrouna obecného, sardele obecné nebo plže rapany dravé (*Rapana venosa*). V případě pobřežních a šelfových vod bylo z hlediska biologické rozmanitosti fytoplanktonu vyhodnoceno, že se nacházejí v dobrém stavu prostředí, v případě otevřených vod tomu tak však není. Kromě toho se mezi lety 2016 a 2019 zhoršily environmentální podmínky v mořské rezervaci „Zernovovo řasové pole“, což je největší chráněná mořská oblast Černého moře, která se nachází v ukrajinských vodách. Nedávné průzkumy také zaznamenaly možnou migraci invazních druhů do Černého moře ([41]).

([39]) Slobodnik, J., Arabidze, M., Mgeladze, M., Korshenko, A., Mikaelyan, A., Komorin, V., Minicheva, G., 2020, EMBLAS Final Scientific Report– Joint Black Sea Surveys 2016-2019 (Závěrečná vědecká zpráva EMBLAS – Společné průzkumy Černého moře v období 2016–2019).

([40]) Vědecký průzkum severovýchodního Atlantiku, Středozemního moře a Černého moře z roku 2021 s názvem „The Cruise of Three European Seas“ (Plavba po třech evropských mořích) provedený v rámci projektu EU4EMBLAS s podporou Společného výzkumného střediska.

([41]) Vědecký průzkum severovýchodního Atlantiku, Středozemního moře a Černého moře z roku 2021.

- Pokud jde o **změnu klimatu**, scénáře ukazují zvýšení teploty vody a další změny, které změní způsob přenosu a rozptylu živin a znečišťujících látek v Černém moři ([42]) a zvýší akumulaci znečišťujících látek ve východní pánvi ([43]).

Dopady útočné války Ruska proti Ukrajině na životní prostředí mají pro Černé moře dalekosáhlé a přeshraniční důsledky. Ty jsou způsobeny minami a jinými výbušninami, úniky ropy a emisemi toxických látek, znečišťujících látek a plastů v důsledku ničení přístavů a lodí, jakož i znečištěním, které do moře přinášejí řeky. Ačkoli je dlouhodobé monitorování kvůli probíhajícím bojům velmi obtížné, existují jasné důkazy, že tyto škody mají negativní dopad na biologickou rozmanitost, stanoviště a druhy, včetně mořských savců a rybích populací.

Bezprecedentní ekologické důsledky nejen pro jih Ukrajiny, ale i pro širší oblast Černého moře, mělo zejména protržení Kachovské přehrady v červnu 2023. Všechny chemické znečišťující látky měly po zničení přehrady v roce 2023 ve všech místech odběru vzorků výrazně vyšší koncentrace než v roce 2020. Kromě toho 2000násobný nárůst fytoplanktonu sinic vedl v Černém moři k úhynu 40 % jedné z populací slávek ([44]). Přestože již dochází k obnově, bude třeba dále prozkoumat dlouhodobé dopady tohoto znečištění na zdraví lidí a ekosystémů.

3. ŘEŠENÍ TROJÍ PLANETÁRNÍ KRIZE

Vzhledem k tomu, že mořské vody v Evropské unii nedosáhly v roce 2020 dobrého stavu prostředí, očekávalo se, že členské státy aktualizují své první programy opatření podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí s cílem dále řešit tlaky a co nejrychleji dosáhnout dobrého stavu prostředí.

17 posuzovaných členských států ve své aktualizaci uvedlo 2 046 opatření zahrnujících všechny mořské oblasti, deskriptory a tlaky ([45]). Nová opatření vypracovaná specificky pro tuto druhou aktualizaci tvoří pouze třetinu, převážná většina opatření jen s určitými úpravami rozšiřuje dříve oznámená opatření. Vzhledem k tomu, že dobrého stavu prostředí nebylo do roku 2020 dosaženo, dalo se očekávat více nových opatření.

Téměř polovina oznámených opatření je určena k dosažení nebo udržení dobrého stavu prostředí, zejména podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí. Jedná se o podstatný nárůst oproti prvním programům opatření, kde pouze čtvrtina opatření

([42]) Miladinova, Svetla, et al., 2020, „Seasonal and Inter-Annual Variability of the Phytoplankton Dynamics in the Black Sea Inner Basin“ (Sezónní a meziroční proměnlivost fytoplanktonu ve vnitřní pánvi Černého moře), Oceans 1, č. 4: s. 251–273. https://doi.org/10.3390/oceans1040018; Macias, D., et al., 2022, Water/marine zero pollution outlook: a forward-looking, model-based analysis of water pollution in the EU (Perspektiva nulového znečištění vody / mořského prostředí: výhledová modelová analýza znečištění vody v EU), Lucemburk. https://doi.org/10.2760/681817.

([43]) Miladinova, S., et. al., E. 2020 „Identifying distribution and accumulation patterns of floating marine debris in the Black Sea“ (Určení distribučních a akumulačních vzorců plovoucích odpadků v Černém moři), Marine Pollution Bulletin, 153, 110964, doi:10.1016/j.marpolbul.2020.110964; Macias, D. a kol., 2022, stejně jako výše.

([44]) Důsledky výbuchu hráze vodní elektrárny Kachovka pro Černé moře: nová data – projekt EMBLAS.

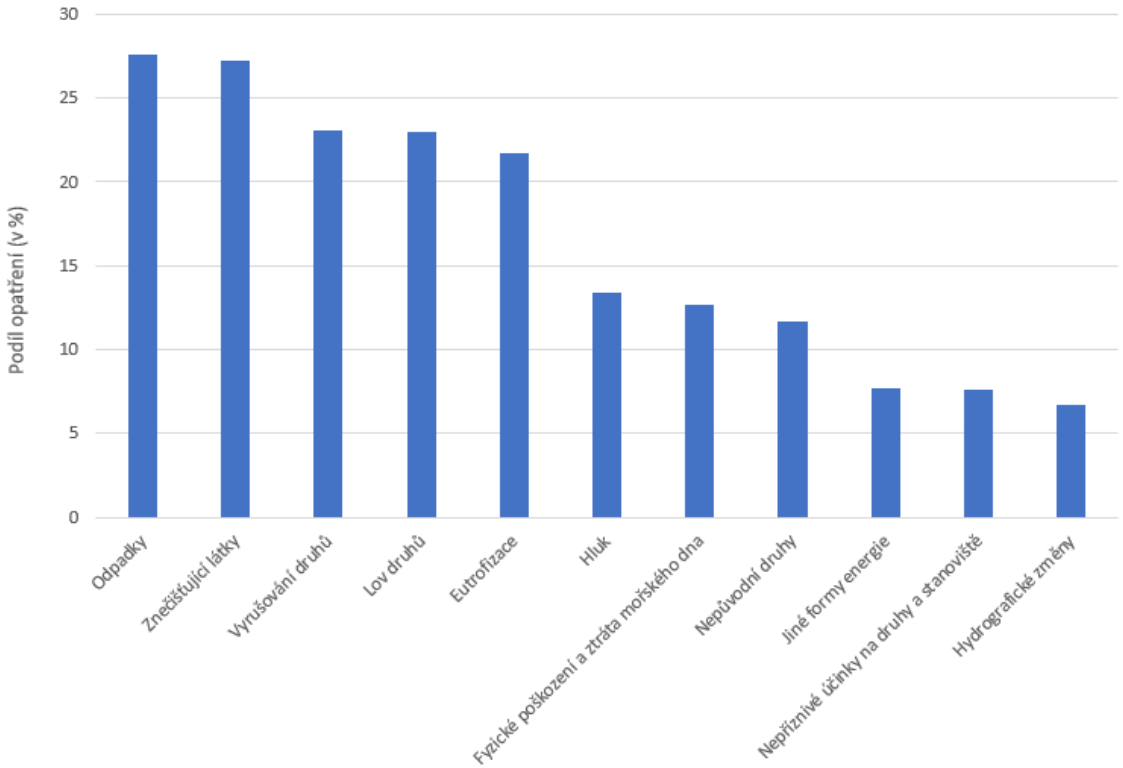
([45]) Podrobná analýza informací o aktualizovaných programech opatření, které elektronicky oznámilo sedmnáct členských států, viz: Evropská komise, Společné výzkumné středisko: Louropoulou, E., Alonso Aller, E., Cardoso, A.C., Carravieri, A., Druon, J., Magliozzi, C., Martini, E., Mendes, C., Palma, M., Piroddi, C., Ruiz-Orejón, L.F., Zupan, M. a Hanke, G., Programy opatření podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí za účelem dosažení nebo zachování dobrého stavu prostředí, Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk, 2024, JRC139180.

„konkrétně souvisela s rámcovou směrnicí o strategii pro mořské prostředí“ ([46]). Zbývající opatření vyplývají z požadavků jiných právních předpisů EU, regionálních smluvních stran, mezinárodních dohod nebo vnitrostátních právních předpisů.

V druhých programech je téměř 50 % opatření navrženo tak, aby *přímo* zabránilo dalším tlakům, snížilo stávající tlaky nebo obnovilo druhy či stanoviště. Více než 35 % opatření je navrženo tak, aby k těmto cílům přispěla *nepřímo* (např. prostřednictvím mechanismů řízení, finančních pobídek nebo osvětových kampaní). Přibližně 15 % opatření souvisí se zlepšováním znalostí.

Oznámená opatření se vztahují na různé typy tlaků týkajících se mořského prostředí EU ([47]). Nejčastěji řešenými tlaky jsou odpadky a znečišťující látky, přičemž každý z těchto dvou je předmětem téměř 30 % opatření. Více než 20 % opatření se zabývá vyrušováním a lovem druhů a eutrofizací. Více než 10 % opatření se zabývá hlukem, narušováním mořského dna a nepůvodními druhy a méně než 10 % opatření se zabývá jinými formami energie, nepříznivými účinky na druhy a stanoviště a hydrografickými změnami (graf 1).

Graf 1. Podíl opatření v druhých programech opatření pro řešení tlaků na mořské ekosystémy

([46]) Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě – Posouzení programů opatření členských států podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí, Brusel, 31.7.2018, COM(2018) 562 final.

([47]) Opatření se rovněž vztahují na všechny deskriptory dobrého stavu prostředí uvedené v příloze I směrnice o strategii pro mořské prostředí. Více než 30 % opatření se týká biologické rozmanitosti (deskriptor 1), 28 % celistvosti mořského dna (deskriptor 6), 24 % znečišťujících látek (deskriptor 8) a 22 % odpadků v moři (deskriptor 10). Deskriptory, které jsou s opatřeními spojeny nejméně často, jsou hydrografické podmínky (deskriptor 7 – 8 %), znečišťující látky v potravinách mořského původu (deskriptor 9 – 9 %), nepůvodní druhy (deskriptor 2) a hluk pod mořskou hladinou (deskriptor 11), každý po 10 %. Deskriptory biologické rozmanitosti (1–4–6) jsou pokryty nejlépe, protože každé opatření přijaté ke snížení určité kategorie tlaku, například eutrofizace nebo znečišťujících látek, bude mít také dopad na stav mořské biologické rozmanitosti moří.

Tato statistická analýza však neposkytuje přehled o účinnosti navrhovaných opatření. Navzdory mnoha opatřením, která byla přijata k řešení chemického znečištění a znečištění živinami, úsilí členských států stále nedosahuje úrovně potřebné k podstatnému snížení znečištění a v konečném důsledku k dosažení dobrého stavu prostředí.

3.1 CESTA K NULOVÉMU ZNEČIŠTĚNÍ MOŘÍ A OCEÁNŮ

Snížení znečištění vody je klíčovým rozměrem Zelené dohody EU a akčního plánu pro nulové znečištění. Znečištění je jednou z pěti hlavních hrozeb pro biologickou rozmanitost ([48]).

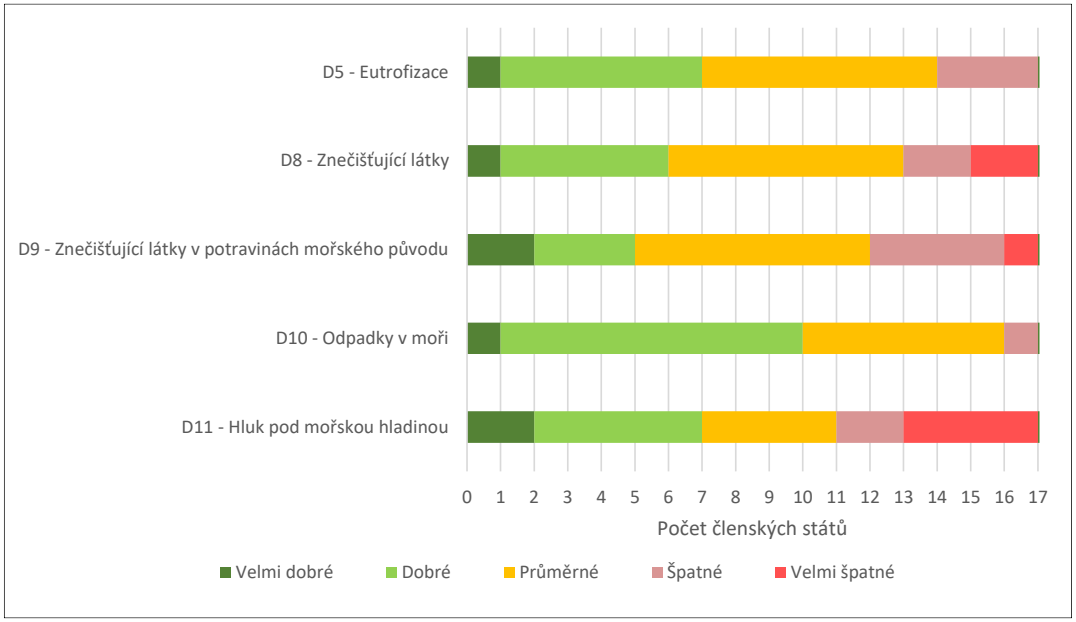
Na základě údajů oznámených členskými státy podle článku 8 směrnice o strategii pro mořské prostředí v roce 2018 ([49]), 80 % mořských oblastí EU nesplňuje požadavky na dobrý stav prostředí, pokud jde o znečištění všudypřítomnými, perzistentními, bioakumulativními a toxickými látkami, například rtutí. Celkem 87 % z nich nedosáhlo dobrého stavu prostředí v oblasti eutrofizace, 90 % v oblasti odpadků a 97 % v oblasti trvalého hluku pod mořskou hladinou.

V posledních několika letech Komise předložila několik návrhů na řešení znečištění vody, naposledy na revizi směrnice o čištění městských odpadních vod, na směrnici o průmyslových emisích a na aktualizaci seznamu látek znečišťujících vodu podle rámcové směrnice o vodě. Důležitým krokem k lepšímu zvládání znečištění oceánů je také to, že na základě rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí byly v letech 2020 a 2022 přijaty prahové hodnoty pro odpadky ([50]) a hluk ([51]).

Tento oddíl se zabývá čtyřmi hlavními kategoriemi znečištění, které ovlivňují mořské prostředí: odpadky v moři (deskriptor 10), eutrofizace (deskriptor 5), škodlivé znečišťující látky (deskriptory 8 a 9) a hluk pod mořskou hladinou (deskriptor 11).

([48]) Zpráva Komise, První zpráva o monitorování a výhledu v oblasti nulového znečištění, „Cesta k čistějšímu vzduchu, vodě a půdě pro Evropu“, COM(2022) 674 final, Brusel, 8.12.2022.
([49]) WISE Marine: https://water.europa.eu/marine.
([50]) EU Member States agree on threshold value to keep Europe’s beaches clean (Členské státy EU se dohodly na prahové hodnotě pro udržení čistoty evropských pláží) – Evropská komise (europa.eu).
([51]) Nulové znečištění a biologická rozmanitost: Vůbec první limity pro hluk pod mořskou hladinou v EU – Evropská komise (europa.eu).

Graf 2. Přiměřenost druhých programů opatření členských států k řešení znečištění

Opatření členských států řeší problematiku snižování znečištění v průměru pouze částečně (graf 2). Zatímco opatření zavedená za účelem snížení množství odpadků v moři míří správným směrem, opatření k řešení eutrofizace, chemického znečištění a hluku pod mořskou hladinou jsou stále nedostatečná.

Odpadky v moři (deskriptor 10)

Celkově se kvalita opatření k řešení problematiky odpadků v moři mezi oběma cykly zlepšila.

Analýza potvrzuje pozitivní trend, který byl v oblasti řešení problematiky odpadků v mořích zaznamenán v posledních několika letech. Celkem 22 % všech opatření oznámených členskými státy se týká deskriptoru 10 – odpadků v moři – a čtvrtina z nich doplňuje stávající právní povinnosti.

Opatření se týkají hlavních zdrojů odpadků, počínaje činnostmi souvisejícími s odpadními vodami z městských oblastí a dalšími zdroji na pevnině (např. průmysl a zemědělství). Za jeden z hlavních zdrojů znečištění jsou považován také odpadky z řek. Opatření se týkají také mořských zdrojů. Několik opatření se přímo zabývá odpadky pocházejícími z rybolovu (včetně tzv. sítí duchů) a zahrnuje i sanaci a kroky, které mají předcházet jeho dalšímu vzniku (na základě požadavků směrnice o přístavních zařízeních pro příjem odpadu a směrnice o plastech na jedno použití). Mezi hlavní zdroje odpadků patří také lodní doprava, rekreační činnosti a cestovní ruch a v menší míře akvakultura. Odpadky z námořní dopravy jsou řešeny především iniciativami souvisejícími s Mezinárodní námořní organizací (IMO), Mezinárodní úmluvou o zamezení znečištění moří z lodí (MARPOL) a směrnicí o přístavních zařízeních pro příjem odpadu.

Pouze několik členských států určilo hotspoty znečištění moří, přestože to Komise doporučila ve svém posouzení z roku 2018 ([52]). Nedostatky přetrvávají v řešení

([52]) Pracovní dokument útvarů Komise připojený ke *zprávě Komise Evropskému parlamentu a Radě o posouzení programů opatření členských států podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí*, Brusel, SWD(2018) 393 final, 31.7.2018, s. 33.

problematiky mikroodpadu, odpadků na mořském dně a ve vodním sloupci a dopadů na život v mořích. Ačkoli středomořské členské státy mají jasné cíle týkající se dopadů odpadků na želvy karety obecné (*Caretta caretta*), žádný z nich dosud neohlásil opatření k přímému řešení tohoto problému. Téměř všechny členské státy uznávají hodnotu regionální spolupráce a práce vykonané v rámci regionálních poradních sborů.

Dobré příklady

Některé členské státy přijaly konkrétní opatření k řešení problematiky mikroodpadu, včetně vývoje záchytných systémů, čisticích zařízení nebo čištění dešťových a odpadních vod se zvláštním zaměřením na mikroodpad a mikroplasty.

Eutrofizace a znečišťující látky (deskriptory 5, 8 a 9)

Celkově bylo dosaženo pokroku při vypracování opatření k dalšímu snížení organického i chemického znečištění, je však zapotřebí přijmout další opatření.

Opatření proti eutrofizaci a znečištění nebezpečnými látkami jsou stále nedostatečná ([53]). Členské státy zavedly řadu opatření týkajících se deskriptoru 8 – znečišťujících látek (24 %), deskriptoru 5 – eutrofizace (18 %) a v menší míře deskriptoru 9 – znečišťujících látek v potravinách mořského původu (9 %). Tato opatření často propojují s aktualizovanými plány povodí, avšak provádějí jen omezené posouzení jejich účinnosti při dosahování dobrého stavu prostředí.

Navzdory velkému množství právních předpisů týkajících se kvality ovzduší a emisí, zejména v rámci právních předpisů EU upravujících odvětví energetiky, průmyslu a dopravy, směrnice o kvalitě vnějšího ovzduší a směrnice o národních závazcích ke snížení emisí, je naplánováno méně důsledných opatření k řešení problematiky znečištění způsobeného emisemi přenášenými do ovzduší. Členské státy nicméně do programu zařadily opatření k další regulaci znečištění z lodní dopravy v souvislosti s prováděním úmluvy MARPOL nebo dohod IMO (např. nátěry proti obrůstání plavidel šetrné k životnímu prostředí, kontroly emisí, koncepce čistších lodí) s očekávanými pozitivními dopady zejména v pobřežních oblastech.

Pro členské státy je stále obtížné řešit problematiku znečištění nově vznikajícími látkami (např. léčivy) a napravovat dopady perzistentních znečišťujících látek (např. rtuti) z minulosti. Existují však osvědčené postupy pro řešení problematiky znečištění z mořských zdrojů (např. nakládání se znečišťujícími látkami z vraků, postupné ukončení používání olova v rybolovných zařízeních, sledování a opětovné získávání ztracených kontejnerů) a eutrofizace (např. využívání recyklovaného hnoje při výrobě bioplynu). A konečně, vzhledem k tomu, že v roce 2023 byla aktualizována pravidla EU pro maximální limity znečišťujících látek v potravinách tak, aby zahrnovala širší okruh těžkých kovů a perzistentních organických látek ([54]), bude v budoucnu pravděpodobně nutné přijmout další opatření pro dosažení dobrého stavu prostředí v souvislosti se znečištěním potravin mořského původu.

([53]) Opatření pro deskriptory 5, 8 a 9 jsou v průměru považována za středně přiměřená.
([54]) Nařízení Komise (EU) 2023/915 ze dne 25. dubna 2023 o maximálních limitech některých kontaminujících látek v potravinách a o zrušení nařízení (ES) č. 1881/2006.

Dobré příklady

Zdravá mořská stanoviště mohou hrát zásadní roli při snižování nepříznivých účinků eutrofizace. Některé členské státy stále více využívají k řešení problematiky eutrofizace přírodě blízká opatření na obnovu přírodních stanovišť, jako jsou dna s výskytem slávky jedlé, porosty mořské trávy a slaniska.

Hluk pod mořskou hladinou (deskriptor 11)

Celkově se opatření členských států na snížení hluku pod mořskou hladinou zlepšila, stále se však zaměřují spíše na shromažďování poznatků než na snižování tlaků.

Vzhledem k tomu, že pro hluk pod mořskou hladinou chybí právní rámce, vedlo přijetí směrnice o strategii pro mořské prostředí k přijetí řady nových opatření k řešení této formy tlaku, stále však nepostačují k dosažení dobrého stavu prostředí a stanovených cílů ([55]), a to jak z hlediska množství (pouze 10 % všech opatření), tak z hlediska kvality.

V porovnání s prvními programy tato opatření lépe řeší zdroje a druhy tlaku, ale jsou i nadále zaměřena spíše na shromažďování poznatků, než aby měla přímý vliv na snížení tlaku.

Členské státy při zlepšování svých poznatků o hluku pod mořskou hladinou vycházejí především z rámců na regionální úrovni a z projektů financovaných EU. Pouze několik členských států navrhlo na základě výsledků těchto projektů konkrétní opatření, jako je stanovení rychlostních limitů v blízkosti citlivých oblastí nebo v citlivých obdobích. Nejvíce cílených opatření se týká výstavby příbřežní a pobřežní infrastruktury, a to buď omezením hladiny hluku, nebo zahrnutím hluku pod mořskou hladinou do studií o posuzování vlivů na životní prostředí. Stanovení prahových hodnot pro maximální úrovně impulsního a trvalého hluku v říjnu 2022 by mělo v příštím cyklu podpořit navrhování dalších a lepších opatření.

Další formy energie (např. elektromagnetická, světelná a tepelná) nejsou dosud dostatečně řešeny, s výjimkou několika *ad hoc* opatření, která se zabývají možnými účinky elektromagnetických polí na ohrožená stanoviště nebo monitorují světelné znečištění.

Dobrý příklad

Jeden členský stát optimalizuje přístupové trasy lodní dopravy během výstavby nebo údržby větrných elektráren na moři nebo jiné infrastruktury na moři s cílem zabránit vysokým úrovním trvalého hluku v ohrožených oblastech, které fungují jako hotspoty biologické rozmanitosti.

3.2 NÁVRAT MOŘSKÉ PŘÍRODY DO NAŠEHO ŽIVOTA

V evropských mořích se nachází široká a velmi různorodá škála pobřežních a mořských ekosystémů s velkou rozmanitostí stanovišť a druhů ([56]). Pokud jsou v dobrém stavu, poskytují naší společnosti životně důležité služby, včetně potravin, energie, čistého

([55]) Opatření pro deskriptor 11 jsou v průměru považována za středně přiměřená.
([56]) Stav evropských moří – Evropská agentura pro životní prostředí (europa.eu).

ovzduší a zmírňování změny klimatu ([57]). Tlaky, které mají dopad na mořskou biologickou rozmanitost a ekosystémy, oslabují schopnost planety zdravě fungovat a poskytovat základní služby, na nichž závisí naše přežití a prosperita. S rostoucími nároky na oceán je zajištění trvalé dostupnosti těchto služeb ještě důležitější.

EU zintenzivnila své odhodlání chránit mořskou biologickou rozmanitost. Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030 ([58]) vyžaduje právní a účinnou ochranu 30 % našich moří, z nichž třetina je přísně chráněna. Prostřednictvím své mise „Obnova našich oceánů a vod do roku 2030“ ([59]) EU usiluje o nalezení konkrétních řešení výzev, jimž dnes naše moře a oceány čelí, a to poskytnutím nové úlohy výzkumu a inovacím v kombinaci s novými formami správy a spolupráce, a se zapojením občanů. Na celosvětové úrovni se tyto závazky odrážejí v přijetí dvou historicky významných dohod: globálního rámce pro biologickou rozmanitost v roce 2022 na patnáctém zasedání konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti ([60]) a Dohody o zachování a udržitelném využívání mořské biologické rozmanitosti v oblastech za hranicemi národní jurisdikce v roce 2023 ([61]).

Přijetí akčního plánu pro mořské prostředí na rok 2023 ([62]) rovněž přispívá k práci na dosažení těchto cílů tím, že vyzývá členské státy, aby přijaly opatření ke sladění rybolovu s cíli ochrany životního prostředí, zejména zlepšením selektivity lovných zařízení, řešením problematiky vedlejších úlovků citlivých druhů, ochranou mořského dna a opatřeními na podporu transformace a výměny poznatků.

Důležitým krokem k lepšímu hospodaření s přírodními zdroji oceánů jsou také prahové hodnoty stanovené v rámcové směrnici o strategii pro mořské prostředí v roce 2023 pro ztráty a škody na mořském dně ([63]).

Dobrého stavu prostředí ovšem není zdaleka dosaženo u deskriptorů biologické rozmanitosti. Například na začátku druhého cyklu provádění směrnice členské státy vyhodnotily, že pouze 3 % kytovců (jako jsou delfíni a sviňuchy), pouze 15 % velryb a stanovišť na mořském dně a pouze 29 % ptáků získávajících potravu z pelagických systémů v evropských mořských vodách se nachází v dobrém stavu prostředí.

Tento oddíl se zabývá opatřeními přijatými na ochranu druhů, stanovišť a potravních sítí před jinými formami tlaku, než je znečištění, jako je vyrušování, lov a nepůvodní druhy. Souvisí s deskriptory 1 (biologická rozmanitost), 2 (nepůvodní druhy), 3 (komerčně využívané druhy ryb, korýšů a měkkýšů), 4 (potravní sítě), 6 (celistvost mořského dna) a 7 (hydrografické podmínky).

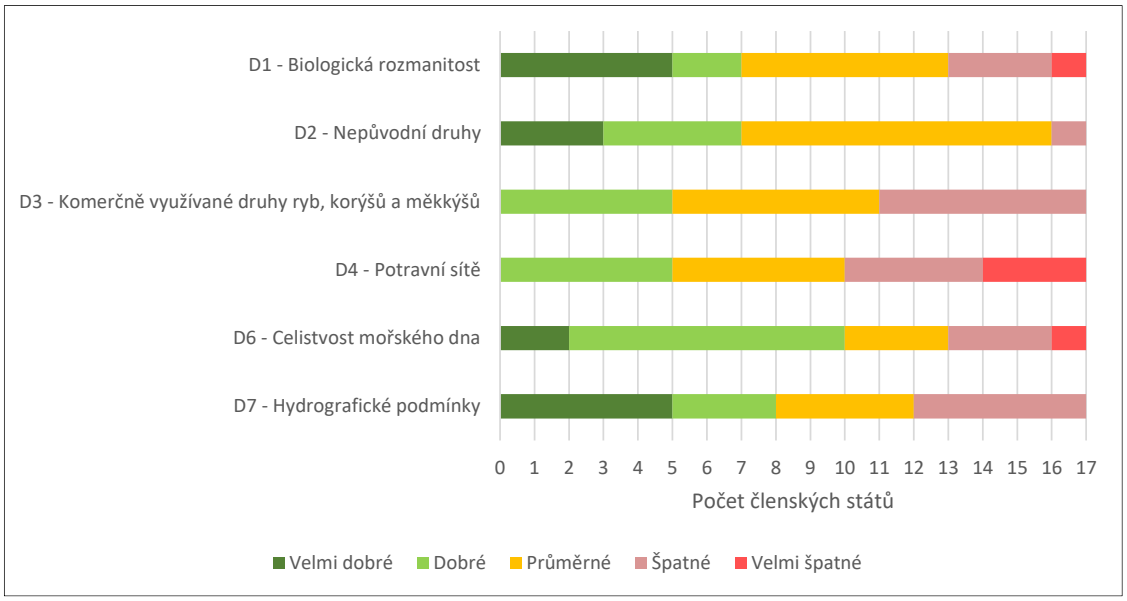
Celkově lze říci, že pokrok v navrhování a provádění účinných opatření rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí na ochranu a obnovu biologické rozmanitosti byl od prvních programů opatření poměrně omezený (graf 3). Opatření přijatá na ochranu

([57]) Mořská biologická rozmanitost v Evropě je stále pod tlakem – Evropská agentura pro životní prostředí (europa.eu).
([58]) Sdělení Komise o strategii EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030 – Navrácení přírody do našeho života (COM(2020) 380 final).
([59]) https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/restore-our-ocean-and-waters_en
([60]) Celosvětový rámec pro biologickou rozmanitost z Kchun-mingu a Montrealu (cbd.int).
([61]) Mezivládní konference o mořské biologické rozmanitosti v oblastech mimo jurisdikce jednotlivých států | (un.org).
([62]) Sdělení Komise, Akční plán EU: ochrana a obnova mořských ekosystémů pro udržitelný a odolný rybolov, COM/2023/102 final.
([63]) Zelený týden EU: první celoevropská kritéria pro ochranu mořského dna – Evropská komise (europa.eu)

mořského dna se však zlepšila, zejména díky lepšímu řešení mobilního rybolovu při dně, a pokroku bylo dosaženo i při řešení problematiky nepůvodních druhů a změn hydrografických podmínek.

Chybějící komplexní analýza nedostatků omezila posouzení opatření v oblasti biologické rozmanitosti ze strany Komise Důkladné analýzy nedostatků umožňují lépe pochopit, jak stávající opatření přispívají k dosažení dobrého stavu prostředí a jaká další opatření jsou zapotřebí.

Graf 3. Přiměřenost druhých programů opatření členských států k řešení otázek biologické rozmanitosti

Obecná opatření pro biologickou rozmanitost (deskriptory 1, 4 a 6)

Celkově bylo v opatřeních týkajících se biologické rozmanitosti dosaženo jen omezeného pokroku.

Většina opatření přijatých členskými státy (pokud ne všechna) budou mít pravděpodobně vliv na stav mořské biologické rozmanitosti, a proto jsou deskriptory biologické rozmanitosti obecně dobře pokryty programy opatření ([64]). Opatření ke snížení tlaků ([65]) budou mít přímý pozitivní vliv na druhy a stanoviště a nepřímo na celý ekosystém a potravní sítě. Další opatření mohou být přijata speciálně za účelem ochrany a obnovy biologické rozmanitosti.

Nejběžnějším opatřením je vymezení chráněných mořských oblastí, a to buď za účelem ochrany konkrétních stanovišť a druhů (často v rámci režimu směrnice o ochraně ptáků a směrnice o ochraně přírodních stanovišť), nebo za účelem obnovy určitých funkcí ekosystému (např. celistvosti mořského dna, zdraví potravních sítí). Cílem chráněných mořských oblastí je často snížit úroveň znečištění, lovu nebo vyrušování, a to regulací činností, které mají negativní dopad na druhy a stanoviště. Může k nim patřit cestovní ruch (rekreační plavba a vodní sporty), rybolov, zejména pomocí vlečných zařízení pro

([64]) Celkem 31 % všech opatření je spojeno s deskriptorem 1 – biologickou rozmanitostí, což je nejvyšší podíl ze všech deskriptorů; 28 % souvisí s deskriptorem 6 – celistvostí mořského dna a 19 % s deskriptorem 4 – potravními sítěmi.

([65]) Například ta, která byla navržena pro účely deskriptorů tlaku podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí.

lov při dně, a znečišťující činnosti v oblasti nebo v jejím okolí. Chráněné mořské oblasti mohou mít významný dopad na tlaky v závislosti na jejich velikosti, míře omezení lidské činnosti a na tom, zda jsou zavedena účinná řídicí opatření.

Informace poskytované členskými státy často obsahují jen málo podrobností o druhu opatření v oblasti řízení a o velikosti a umístění chráněných mořských oblastí, takže je obtížné zjistit, jak přispívají k cílům strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti.

Dobrý příklad

V současné době představují chráněné mořské oblasti pouze 12 % evropských vod; jejich rozsah jde od „víceúčelových chráněných mořských oblastí“, kde je povolena většina lidských činností a úroveň účinné ochrany je nízká, až po „přísně chráněné“ mořské oblasti, kde je povoleno jen velmi málo lidských činností, pokud vůbec nějaké. Jestliže se plánuje aktivní obnova stanovišť, jako je rekonstrukce útesů nebo obnova ústřicových lavic, členské státy zároveň omezují nebo dokonce zakazují lidské činnosti, které tato stanoviště poškozují.

Opatření pro druhy, včetně komerčně využívaných druhů (deskriptory 1 a 3)

Celkově bylo dosaženo pouze omezeného pokroku, pokud jde o plánovaná opatření pro řešení problematiky druhů, včetně komerčně využívaných druhů ryb, korýšů a měkkýšů.

Opatření specifická pro jednotlivé druhy se obvykle zaměřují na ryby, mořské savce a mořské ptáky, zatímco opatření pro hlavonožce (např. chobotnice a olihně), mořské plazy (např. želvy) a pelagické druhy (např. plankton) se vyskytují méně. Činností, která podle členských států způsobuje největší tlak na mořské druhy, zejména v důsledku náhodných vedlejších úlovků mořských ptáků a savců, je komerční rybolov. Opatření ke snížení vedlejších úlovků se zaměřují na úpravu lovných zařízení, odbornou přípravu rybářů s cílem zlepšit zaznamenávání vedlejších úlovků a předcházení takovým úlovkům a na zvýšené monitorování rybolovných činností. Tato opatření obvykle spadají do oblasti působnosti nařízení o technických opatřeních ([66]), které podporuje cíl rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí, pokud jde o ochranu druhů a stanovišť. Některé členské státy rovněž regulují vedlejší úlovky v chráněných mořských oblastech tím, že využívají oblasti působnosti společné rybářské politiky a spolu se sousedními zeměmi navrhují doporučení týkající se územních opatření v oblasti rybolovu ([67]).

Opatření týkající se želv jsou vzácná, s výjimkou několika přímých opatření zahrnujících odbornou přípravu rybářů s cílem vyhnout se vedlejším úlovkům a riziku srážky s plavidlem. Opatření pro hlavonožce neexistují; hlavonožci jsou obvykle zahrnuti mezi rybí druhy.

Na komerční i nekomerční druhy ryb, korýšů a měkkýšů se vztahují opatření ke snížení tlaku rybolovu. Většina opatření souvisí se společnou rybářskou politikou, přičemž cílem je zajistit, aby populace byly loveny na úrovních, které jsou dlouhodobě udržitelné. Některé členské státy také řeší vnitrostátně řízené místní/pobřežní populace. Do jisté míry řeší i rekreační rybolov, avšak nikoliv dostatečně. Polovina členských států rovněž oznámila opatření k řešení požadavku na zdravé věkové a velikostní rozložení rybích

([66]) Nařízení o technických opatřeních (EU) 2019/1241 o zachování rybolovných zdrojů a ochraně mořských ekosystémů prostřednictvím technických opatření.
([67]) Nařízení o společné rybářské politice (EU) č. 1380/2013, článek 11 – „Opatření pro zachování zdrojů nezbytná pro dodržení povinností vyplývajících z právních předpisů Unie v oblasti životního prostředí“.

populací ([68]), například omezením odlovu nedospělých ryb nebo aktualizací předpisů o velikosti ok. Mezi hlavními hrozbami pro zdraví rybích populací jsou rovněž uváděny překážky v migračních koridorech ryb.

Dobrý příklad

Jedna země přijala opatření ke snížení počtu překážek v migračních koridorech ryb pomocí akustického monitorování, odstranění starých překážek nebo znovuotevření migračních cest a stimulace rybích populací v ústích řek / pobřežních oblastech.

Opatření pro stanoviště (deskriptory 1 a 6)

Celkově bylo dosaženo určitého pokroku v opatřeních týkajících se stanovišť na mořském dně, zejména snížením poškozování mořského dna způsobeného mobilními metodami rybolovu při dně, avšak opatření týkající se stanovišť ve vodním sloupci jsou stále opomíjena.

Všechny formy biologických a fyzikálních tlaků a tlaků vstupu látek mají ze své podstaty přímý nebo nepřímý dopad na stanoviště mořského dna a jeho celistvost. Kromě všech opatření přijatých v rámci ostatních deskriptorů přijaly členské státy opatření jasně zaměřená na fyzickou ochranu mořského dna, včetně snížení tlaku lidských činností na stanoviště na mořském dně, vymezení chráněných mořských oblastí se zaměřením na mořské dno a aktivní obnovy stanovišť a s nimi spojených biologických společenstev (např. obnova ústřicových útesů a lokalit, v nichž roste posidonie, a výsadba vochy (*Zostera*)).

Většina členských států označila mobilní rybolov při dně za hlavní hrozbu pro zdraví stanovišť mořského dna. Některé z nich přijaly opatření ke snížení jeho škodlivých dopadů, a to buď na rozsáhlých územích, nebo konkrétně pro ohrožená stanoviště.

Členské státy rovněž regulují další činnosti, které způsobují fyzický tlak na mořské dno, jako je kotvení ve Středozemním moři (jež představuje konkrétní hrozbu pro lokality, v nichž roste posidonie), ztracená lovná zařízení a těžba písku plovoucími bagry. Navzdory rostoucímu tlaku ze strany infrastruktury pro větrnou energii na moři, včetně kabelů, řeší tento tlak způsobený zařízeními pro větrnou energii pouze několik členských států. Mezi opatření patří například mapování ohrožených druhů stanovišť na mořském dně. Přijetí celounijních prahových hodnot pro maximální rozsah nepříznivých účinků a ztrát na stanovištích mořského dna v březnu 2023 by mělo přispět k tomu, aby v příštím cyklu byla vypracována ještě účinnějších opatření pro celistvost mořského dna.

Stanoviště ve vodním sloupci jsou v rámci deskriptorů biologické rozmanitosti nadále do značné míry opomíjena, avšak vztahují se na ně opatření ke snížení úrovně znečištění ve vodním sloupci.

Dobrý příklad

Příkladem opatření, která některé členské státy přijaly s cílem přispět k ochraně stanovišť mořského dna mimo chráněné mořské oblasti, je zmenšení oblasti ve vnitrostátních vodách, kde se loví vlečnými sítěmi, a podpora lovných zařízení pro celou flotilu, která mají menší dopad a jsou selektivnější.

([68]) Podle kritéria D3C3 rozhodnutí Komise (EU) 2017/848.

Opatření pro potravní sítě (deskriptor 4)

Celkově nebylo dosaženo žádného znatelného pokroku v oblasti opatření pro mořské potravní sítě; opatření týkající se druhů a celistvosti mořského dna by vedla ke zlepšení potravních sítí.

Rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí vyžaduje, aby mořské potravní sítě byly zdravé, což znamená, že všechny živé organismy v daném mořském prostředí jsou v rovnováze a jsou schopny dosáhnout dlouhodobého bohatství a reprodukční kapacity. Lidská činnost může rovnováhu tohoto složitého vztahu ovlivnit, například tím, že odstraní přebytek krmných ryb a ztíží tak jejich predátorům hledání potravy.

Existuje jen velmi málo příkladů praktických přímých opatření přijatých členskými státy k ochraně zdraví mořských potravních sítí. Většina opatření souvisejících s potravními sítěmi je zaměřena na ochranu biologické rozmanitosti obecně, jako je vymezení nebo rozšíření chráněných mořských oblastí, nebo na opatření týkající se konkrétních druhů, jako je předcházení vedlejším úlovkům. Tato opatření jsou sice důležitá pro udržení populací určitých druhů, a tím i místní potravní sítě, na celkový stav potravní sítě však mají pouze nepřímý dopad.

Dobrý příklad

Mezi příklady opatření přijatých některými členskými státy pro potravní sítě patří omezení rybolovu určité trofické skupiny (např. všech dravých nebo krmných ryb) nebo určitých komerčně využívaných druhů, které hrají v potravní síti obzvláště důležitou roli, nebo celkové snížení úrovně rybolovu.

Opatření ke snížení dalších tlaků na biologickou rozmanitost, které nejsou způsobeny znečištěním (deskriptory 2 a 7)

Celkově bylo dosaženo pokroku při určování vhodných opatření k řešení problematiky nepůvodních druhů. Jen málo členských států však dosáhlo pokroku v řešení změn hydrografických podmínek.

Většina opatření ke snížení ohrožení biologické rozmanitosti nepůvodními druhy souvisí s prováděním Úmluvy IMO o nakládání s balastní vodou, neboť lodní doprava je členskými státy obecně považována za hlavní cestu zavlékání nepůvodních druhů. Za stále častější cestu zavlékání je označována také akvakultura, přičemž některé členské státy přijaly opatření pro včasné odhalování prostřednictvím sledování hotspotů akvakultury. Preventivní opatření se stále častěji vztahují i na rekreační plavbu a rybaření.

Trvalé změny hydrografických podmínek, jako je teplota nebo slanost vody, mohou mít rovněž dopad na mořskou biologickou rozmanitost, protože narušují stanoviště ve vodním sloupci a environmentální podmínky, v nichž mořské druhy žijí, živí se a rozmnožují se. Hlavní přímá opatření, která členské státy přijaly, aby zabránily některým z těchto změn, zejména v pobřežních oblastech, jsou spojena s plány povodí podle rámcové směrnice o vodě. Patří mezi ně například kontrola proudění sladké vody a sedimentů z řek do moře. K nepřímým opatřením patří zajištění toho, aby se na tyto dopady vztahovalo strategické posuzování vlivů na životní prostředí a posuzování vlivů na životní prostředí, nebo aby se územní plánování námořních prostor využívalo k lepšímu plánování a kontrole kumulativních účinků, které mohou vést ke změnám

hydrografických podmínek. Hydrografické podmínky rovněž významně ovlivňuje změna klimatu (viz podrobnosti níže).

Dobrý příklad

Mezi inovativní opatření některých členských států patří vypracování výhledové vize rozvoje činností velkého rozsahu (např. stanoviště na výrobu energie na moři a akvakultura). Na základě těchto budoucích scénářů lze územní plánování lidských činností na moři navrhnout tak, aby bylo možné řídit budoucí kumulativní dopady a zajistit, aby nebránily dosažení dobrého stavu prostředí.

3.3 ŘEŠENÍ KLIMATICKÉ KRIZE

Rok 2023 byl nejteplejším rokem, který kdy byl zaznamenán v mnoha částech severní polokoule ([69]). V důsledku toho byla většina oblastí v Atlantském oceánu nadprůměrně teplá, zejména v Evropě ([70]). Zpráva o posouzení rizik souvisejících se změnou klimatu v Evropě ([71]) potvrzuje, že všechna evropská moře jsou silně ovlivněna klimatickými riziky a antropogenním tlakem.

Nejnovější zpráva Mezivládního panelu pro změnu klimatu o oceánech a kryosféře v měnícím se klimatu ([72]) uvádí, že oceány se oteplují, okyselují a trpí odkysličováním. Rostoucí trajektorie této „smrtící trojice“ sníží schopnost oceánů pohlcovat oxid uhličitý a zachovat život na planetě.

Ve svém nedávném rozhodnutí Mezinárodní tribunál pro mořské právo podle Úmluvy OSN o mořském právu objasnil, že „*antropogenní emise skleníkových plynů do atmosféry představují znečištění mořského prostředí ve smyslu čtvrtého pododstavce čl. 1 odst. 1 Úmluvy OSN*“ ([73]). Tímto rozhodnutím tribunál přímo spojil úsilí zemí o snížení emisí skleníkových plynů v atmosféře (a tím i boj proti změně klimatu) s opatřeními k řešení problematiky znečištění mořského prostředí v kontextu Úmluvy OSN o mořském právu. Toto rozhodnutí by mělo být vykládáno rovněž v kontextu rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí, která požaduje, aby členské státy řešily problematiku znečištění mořského prostředí.

Je proto nezbytné jednat a přijmout opatření na podporu propojení mezi oceány a klimatem. Oceány mohou pomoci zmírnit změnu klimatu zejména tím, že:

- zachovají schopnost oceánů fungovat jako úložiště uhlíku. Zdravé pobřežní a mořské ekosystémy zajišťují, že si oceány zachovávají schopnost ukládat uhlík,
- sníží emise skleníkových plynů rozvojem obnovitelné energie oceánů a ekologizují odvětví modré ekonomiky.

Řešení problematiky změny klimatu prostřednictvím rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí

([69]) Stav celosvětového klimatu v roce 2023.
([70]) Evropská vlna veder v červenci 2023 v dlouhodobém kontextu | Copernicus.
([71]) Posouzení rizik souvisejících se změnou klimatu v Evropě – Evropská agentura pro životní prostředí (europa.eu).
([72]) Souhrnná zpráva AR6: Změna klimatu v roce 2023 – Mezivládní panel pro změnu klimatu.
([73]) https://www.itlos.org/fileadmin/itlos/documents/press_releases_english/PR_350_EN.pdf.

Celkově lze říci, že ačkoli rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí tuto problematiku přímo neřeší, mnoho členských států přijalo opatření pro přizpůsobení se změně klimatu, např. na podporu pobřežních komunit, a některé přijaly opatření ke zmírnění změny klimatu, např. na obnovu ekosystémů modrého uhlíku.

Do dnešního dne není změna klimatu výslovně zahrnuta do deskriptoru rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí, ani není uvedena jako forma tlaku. Změna klimatu je však ve směrnici zmíněna, přičemž holistické strategie pro mořské prostředí poskytují dobrý rámec pro sledování dopadů změny klimatu a zkoumání možností jejího zmírňování. Tento přístup potvrdilo posouzení provedené pro předchozí cyklus, v němž členské státy zdůraznily, že dopady způsobené změnou klimatu a okyselováním oceánů jsou důležitými přeshraničními otázkami, které se řeší v rámci programů sledování dle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí ([74]).

Vzhledem k tomu, že změna klimatu je problémem všech mořských oblastí a představuje rostoucí tlak na mořské prostředí, považuje ji nyní několik členských států za jeden z hlavních problémů: 4 % všech opatření (84 opatření patnácti členských států) přímo souvisí se změnou klimatu.

Většina opatření souvisejících s klimatem se týká přizpůsobení se nebo odolnosti, tj. snižování dopadů změny klimatu nebo podpory komunit při řešení a nápravě zhoršeného stavu životního prostředí. Jedna třetina opatření souvisí se zmírňováním, tj. snižováním emisí skleníkových plynů a předcházením jejich vzniku, včetně opatření pro obnovu ekosystémů modrého uhlíku.

Mnohá důležitá opatření vycházejí z práce regionálních poradních sborů, jiná z vnitrostátních plánů členských států v oblasti energetiky a klimatu nebo z vnitrostátních strategií pro přizpůsobení se změně klimatu.

Dobrý příklad

Tím, že některé členské státy vyčíslují množství uhlíku pohlcovaného podmořskými loukami a lesy mořských řas, určí uhlíkové hotspoty ve svých vodách a zajistí, aby je hospodářské činnosti neohrožovaly, nebo naopak přispěly k jejich obnově.

4. ZAJIŠTĚNÍ SOCIOEKONOMICKÉ STABILITY

Členské státy nyní celkově lépe chápou socioekonomické dopady opatření rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí. Přesto méně než polovina z nich uvádí výši investic, které jsou zapotřebí, a jen málo se jich zabývá společenskou přijatelností navrhovaných opatření.

Téměř všechny členské státy provedly analýzu nákladů a přínosů a/nebo analýzu nákladové efektivnosti svých opatření, přičemž některé z nich následně provedly kategorizaci opatření, která jsou nákladově nejméně efektivní. Pouze několik z nich vysvětlilo, jak tyto analýzy ovlivnily výběr opatření, například upřednostněním některých opatření před jinými. Několik členských států z Pobaltí provedlo kvantitativní srovnání mezi náklady na své programy opatření a přínosy (dosaženými nebo možnými) plynoucími ze zlepšení stavu mořského prostředí.

([74]) Zpráva o provádění rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí (europa.eu).

Rybolov a lodní doprava jsou dvě činnosti/odvětví, o nichž se uvádí, že jsou nejvíce ovlivněny opatřeními rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí. Pouze dva členské státy se zabývaly také tím, jak by jejich programy opatření ovlivnily sociální otázky a dobré životní podmínky lidí. Jeden členský stát zkoumal, zda lze očekávat, že každé jednotlivé nové opatření bude mít pozitivní, negativní nebo nulový dopad na místní komunity, tradice, kulturní dědictví, zaměstnanost a zdraví.

Náklady na navrhovaná opatření rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí na období 2022–2027 byly odhadnuty v průměrné výši 724 EUR na km^2 mořské oblasti ročně. Na základě těchto údajů lze náklady na opatření rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí pro všechny mořské vody EU odhadnout na 5,8 miliardy EUR ročně ([75]). Na základě zpráv členských států o podílu jejich opatření, která jsou specifická pro rámcovou směrnici o strategii pro mořské prostředí (42 %), se náklady na opatření specifická pro rámcovou směrnici o strategii pro mořské prostředí pro všechny mořské vody EU odhadují na 2,4 miliardy EUR ročně.

Téměř všechny členské státy mobilizují kombinaci vnitrostátních a unijních finančních prostředků, přičemž některé členské státy vykazují fondy EU u 50–80 % svých opatření. Nejčastěji zmiňovanými fondy EU jsou ENRF/ENRAF, program LIFE a program Horizont Evropa. Více než polovina členských států rovněž vykazuje mobilizaci soukromých finančních prostředků, a to buď jako náklady soukromého sektoru na plnění prováděných opatření (např. ve formě kapitálových investic), nebo jako financování poskytované environmentálními nadacemi na provádění opatření rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí.

5. SPRÁVA A REGIONÁLNÍ SPOLUPRÁCE

Navržení vhodného programu podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí vyžaduje nejen určení správných opatření, která pomohou dosáhnout dobrého stavu prostředí, ale také zavedení rámce správy na podporu jejich provádění.

Komise posoudila čtyři hlavní aspekty mechanismů správy členských států: zapojení veřejnosti, koordinace napříč souvisejícími oblastmi politiky, regionální spolupráce a pravděpodobnost provádění.

Členské státy zavedly mechanismy správy na podporu provádění programu opatření, avšak koordinace s jinými orgány a se sousedními členskými státy není vždy dostatečná. Od prvních programů opatření se více členských států jasně zavázalo k úplnému provedení svých programů opatření.

Mezi překážky, které členské státy uvádějí, patří financování a problémy s prováděním na vnitrostátní úrovni, které však zmínilo jen několik členských států. U více než poloviny svých opatření (48 %) členské státy neuvedly žádné překážky provádění ([76]).

Zapojení veřejnosti

([75]) Celkový počet km^2 mořských vod 22 členských států EU (7 958 556) x průměrné náklady na opatření na km^2 (724) = 5 764 104 242,96 EUR. Výpočty jsou uvedeny v EUR. Podrobnější výpočty viz pracovní dokument útvarů Komise připojený k tomuto sdělení.

([76]) Viz Společné výzkumné středisko Evropské komise: Louropoulou, E. a kol., Programy opatření podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí za účelem dosažení nebo udržení dobrého stavu prostředí, stejně jako výše.

Celkově se zdá, že postupy zapojení veřejnosti jsou přiměřené, ale míra využití zpětné vazby ke změně programů opatření je mnohem méně jasná.

Pouze dva členské státy neuvedly, že o svých programech opatření vedou veřejné konzultace. Čtvrtina ze zbývajících patnácti států poskytla jen velmi omezené informace o tom, jak při výběru a navrhování opatření zohledňují podněty veřejnosti. Míra zapojení byla vyšší tam, kde byly informace o konzultaci poskytovány prostřednictvím tradičních i sociálních médií.

Zpětná vazba by mohla být poskytována různými způsoby, včetně přímého kontaktu s veřejností prostřednictvím workshopů, seminářů a setkání zúčastněných stran nad rámec online konzultací. Pouze čtyři členské státy uvedly, že si vyhradily čas na zpracování zpětné vazby od veřejnosti, využily přitom ucelenou metodiku a ve vhodných případech změnily své programy.

Spolupráce s ostatními orgány, politikami a členskými státy

Celkově lze říci, že všechny země spolupracují napříč různými politickými oblastmi a s dalšími orgány, i když není vždy jasné, co je výsledkem této spolupráce. Některé země spolupracují s orgány v oblasti rámcové směrnice o vodě a územního plánování námořních prostor úžeji, včetně společného přístupu k navrhování opatření. Regionální spolupráce hraje v některých regionech důležitou roli při rozvoji programů opatření členských států, regionální soudržnost opatření však nadále zůstává na střední úrovni.

Všechny členské státy velmi jasně propojují své programy opatření podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí s opatřeními přijatými podle jiných právních předpisů EU, zejména směrnice o ochraně přírodních stanovišť, rámcové směrnice o vodě a společné rybářské politiky.

To je v souladu se zjištěním, že 58 % opatření zahrnutých do těchto druhých programů opatření je odvozeno z jiných právních nástrojů ([77]). Většina z nich je spojena s rámci souvisejícími se znečištěním (např. rámcová směrnice o vodě, směrnice o čištění městských odpadních vod, zákon o odpadech, chemických látkách a zemědělství, Minamatská úmluva o rtuti), s rámci souvisejícími s biologickou rozmanitostí (např. směrnice o ochraně ptáků a směrnice o ochraně přírodních stanovišť, strategie EU pro biologickou rozmanitost, Úmluva o biologické rozmanitosti) a s politikami v oblasti rybolovu a námořnictví (např. územní plánování námořních prostor, společná rybářská politika, Mezinárodní námořní organizace atd.). Většina členských států se rovněž odvolává na celkové cíle strategie v oblasti biologické rozmanitosti, ale jen zřídkakdy na cíle 30 % a 10 % stanovené ve strategii. Ještě méně je odkazováno na akční plán pro nulové znečištění, ačkoli opatření přijatá podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí pro boj proti znečištění jsou plně v souladu s jeho cíli.

Ve zprávách týkajících se rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí je nejčastěji zmiňována koordinace s orgány odpovědnými za provádění rámcové směrnice o vodě a postupů územního plánování námořních prostor; méně pak v plánech povodí rámcové směrnice o vodě. Pouze několik členských států popsalo, jakým způsobem řídí a koordinují různé politiky a jaké jsou výsledky této koordinace. Jeden členský stát například vysvětlil, že orgány odpovědné za rámcovou směrnici o strategii pro mořské prostředí a orgány odpovědné za rámcovou směrnici o vodě vypracovaly katalog opatření společných pro cíle obou těchto právních předpisů a že tento katalog aktualizují v souladu

([77]) Podrobnější analýza viz graf 2 v dokumentu SWD(2025) 1.

s prováděcími cykly rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí a rámcové směrnice o vodě (viz také zpráva o rámcové směrnici o vodě) ([78]).

Regionální koordinace, zejména prostřednictvím regionálních poradních sborů, je v programech opatření často zmiňována a uvádí ji všech sedmnáct členských států. Tyto státy rovněž popisují mechanismy koordinace se sousedními zeměmi v rámci regionálních poradních sborů, přičemž v jednotlivých oddílech deskriptorů často odkazují na akční plány (např. regionální akční plán OSPAR pro odpadky v moři nebo akční plán pro Baltské moře), společné iniciativy nebo projekty. Některé členské státy tuto koordinaci doplnily dalšími kontakty na úrovni podoblastí, například pořádáním třístranných setkání, na nichž se jednalo o společných problémech souvisejících se správou chráněných mořských oblastí, odpadků v moři a hluku pod mořskou hladinou v Biskajském zálivu.

Navzdory intenzivní a časově náročné koordinaci v rámci jednotlivých regionů je neuspokojivé, že průměrná regionální soudržnost programů opatření zůstává na střední úrovni. Soudržnost je ve všech třech regionech obzvláště slabá u opatření zaměřených na řešení problematiky znečišťujících látek v potravinách mořského původu (deskriptor 9), hydrografických podmínek (deskriptor 7) a potravních sítí (deskriptor 4). Nejvyšší úroveň soudržnosti (střední až vysoká) byla ve všech třech regionech dosažena v oblasti odpadků v moři (deskriptor 10), což potvrzuje pozitivní výsledky dosažené v této oblasti v tomto období.

Dobrý příklad

Důležitou roli při tvorbě opatření může hrát podpora ze strany regionálních poradních sborů. V Baltském moři vedlo využití nástroj Helsinské komise pro dostatečnost opatření ([79]) většinou pobaltských členských států nejen ke zvýšenii regionální soudržnosti, ale také ke zvýšení kvality opatření předložených jednotlivými členskými státy.

Pravděpodobnost, že členské státy provedou své programy opatření

Na základě určitého množství kritérií (včetně toho, jak členský stát zohledňuje socioekonomické dopady, zda určil zdroje financování, úroveň koordinace s klíčovými

([78]) Zpráva Komise Radě a Evropskému parlamentu o provádění rámcové směrnice o vodě (2000/60/ES) a směrnice o povodních (2007/60/ES), třetí plány povodí, druhé plány pro zvládání povodňových rizik, COM(2025) 2 final.

([79]) https://helcom.fi/baltic-sea-action-plan/som/#:~:text=The%20aim%20of%20the%20sufficiency,GES)%20in%20the%20Baltic%20Sea.

politikami EU a úroveň podrobnosti mechanismů provádění) lze členské státy rozdělit do skupin podle pravděpodobnosti provedení jejich programů opatření ([80]) (tabulka 1).

Tabulka 1. Pravděpodobnost provedení druhých programů opatření členských států

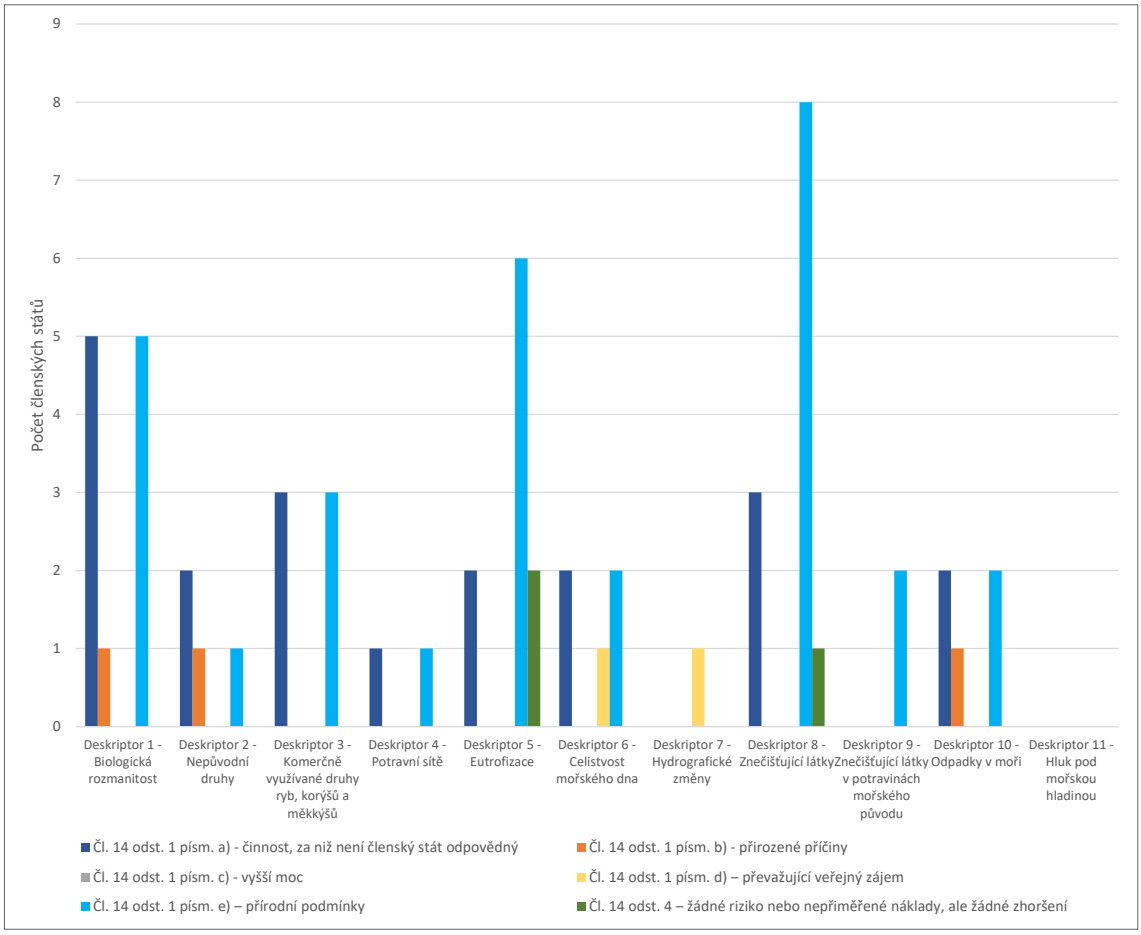
Pravděpodobnost provedení	Členské státy	Odůvodnění
Velmi pravděpodobné nebo pravděpodobné	EE, LV, SE, PT, FI, FR, LT, ES, PL, IE, SI, DE a BE	Tyto členské státy provedly důkladnou socioekonomickou analýzu dopadů svých programů opatření, jasně určily zdroje financování a zdá se, že aktivně koordinovaly různé orgány zapojené do provádění těchto opatření. Důležité je, že je jasné, jak, kde a kdy budou jimi navržená nová opatření provedena.
Středně pravděpodobné	NL, RO a CY	Tyto členské státy provedly částečnou analýzu socioekonomických přínosů svých opatření, přičemž sociální otázky zkoumaly v omezené míře. Uvedly zdroje financování, nepřidělily však konkrétní částky na konkrétní opatření. Koordinace s orgány se zdá být omezenější nebo povrchnější a je také méně jasné, kde, jak a kdy budou nová opatření provedena.
Nepravděpodobné	IT	Tento členský stát poskytl málo informací o zdrojích financování a uvedl pouze povrchní socioekonomickou analýzu svých opatření. Neexistuje žádná známka koordinace mezi rámcovou směrnicí o strategii pro mořské prostředí a dalšími právními předpisy EU, nebo nebyla uvedena. Není také jasné, kde, kdy a jak budou nová opatření provedena.

Směrnice rovněž umožňuje členským státům, aby za přesně vymezených okolností uplatnily výjimky z dosažení dobrého stavu prostředí (článek 14). Mezi tyto okolnosti patří skutečnost, že dosažení těchto cílů souvisí s činností nebo nečinností, za kterou nenesou odpovědnost, s událostmi *vyšší moci* nebo se skutečností, že přírodní podmínky jim neumožňují dosáhnout včasného zlepšení stavu jejich mořských vod.

Jak ukazuje graf 4, dvanáct ze sedmnácti členských států uvedlo výjimky ze všech těchto možných důvodů, vyjma *vyšší moci*. Znečišťující látky a eutrofizace jsou témata, u nichž většina členských států požádala o výjimku s odkazem na přírodní podmínky, které neumožňují včasné zlepšení stavu mořských vod. Hluk pod mořskou hladinou je jediným tématem, pro které nebyla požadována žádná výjimka, přičemž několik výjimek bylo požadováno pro potravní sítě, hydrografické podmínky a znečišťující látky v potravinách mořského původu, což jsou vše témata, která v současné době nejsou v rámci rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí příliš dobře rozpracována.

([80]) Podrobnější vysvětlení metodiky použité pro toto posouzení je uvedeno v pracovním dokumentu útvarů Komise přiloženém k této zprávě.

Graf 4. Výjimky z nedosažení dobrého stavu prostředí, jak bylo uvedeno v rámci druhých programů opatření

6. ZÁVĚRY A VÝHLED DO BUDOUCNA

Členské státy odvedly úctyhodnou práci při určování a řešení velmi složité a rozmanité povahy tlaků v moři, což je nezbytné pro dosažení dobrého stavu prostředí. Podíl **opatření, která byla speciálně navržena pro rámcovou směrnici o strategii pro mořské prostředí** – a nebyla přijata v jiných rámcích – **se zvýšil z 25 % na 42 %**, což ukazuje, že rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí je klíčovou hnací silou nových opatření na ochranu mořského prostředí a jeho udržitelného využívání.

Přesto je třeba dále pracovat na harmonizaci vývoje opatření, protože **mezi deskriptory a mezi členskými státy existují zjevné rozdíly**. V průměru se ve všech sedmnácti členských státech má za to, že otázky potřebné k nápravě problémů řeší do určité míry pouze opatření týkající se odpadků v mořích a nepůvodních druhů ([81]). Opatření k řešení problematiky jiných forem znečištění, úbytku biologické rozmanitosti a změny klimatu jsou stále považována za nedostatečná, ačkoli v některých oblastech, jako je ochrana mořského dna a změny hydrografických podmínek, bylo dosaženo pokroku.

([81]) Podrobná vysvětlení metodiky a bodového hodnocení posouzení přiměřenosti jsou uvedena v pracovním dokumentu SWD(2025) 1.

Mnoho opatření vyplývá z jiných právních rámců, jako jsou právní předpisy EU upravující vodu, dusičnany a chemické látky, společná rybářská politika nebo směrnice o ochraně ptáků a směrnice o ochraně přírodních stanovišť. Tyto rámce však nemají stejnou oblast působnosti, přičemž rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí stanoví požadavky na další formy environmentálních tlaků (například znečištění moří v pobřežních oblastech, např. z výroby fosilních paliv). **To ukazuje, že při navrhování opatření rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí je třeba více pracovat na řešení těchto rozdílů**.

Naproti tomu členské státy přijaly lepší opatření k řešení problematiky tlaků nebo dopadů, kterými se méně zabývají jiné politiky a právní předpisy, s výjimkou hluku pod mořskou hladinou a potravních sítí. Vzhledem k tomu, že neexistuje „záchranná síť" cílených dlouhodobých právních předpisů upravujících tuto otázku na úrovni EU, byly členské státy celkově inovativnější při určování opatření týkajících se nepůvodních druhů, hydrografických podmínek, celistvosti mořského dna a odpadků v moři. Nadále využívají stávající rámce, avšak k dosažení dobrého stavu prostředí u těchto témat je nutné, aby členské státy společně uvažovaly o nových přístupech k řešení těchto problémů.

Opatření týkající se odpadků v moři jsou dobrou ukázkou toho, jak může mít rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí rozhodující význam a zároveň fungovat v součinnosti s dalšími legislativními rámci. Několik členských států mohlo jako výchozí bod posoudit, jak daleko jsou od dosažení cíle dobrého stavu prostředí, vyčísleného prostřednictvím nedávno dohodnuté prahové hodnoty ([82]). Na základě toho tyto státy navrhly vhodná opatření k odstranění existujícího rozdílu, včetně odkazů na jiné rámce. Opatření týkající se odpadků v moři jsou nejen kvalitnější než opatření týkající se jiných témat, ale jsou také regionálně soudržnější. Naproti tomu opatření týkající se hluku pod mořskou hladinou stále nesplňují očekávání. Ukazuje se, že úspěch závisí na mnoha faktorech, včetně vysoké informovanosti veřejnosti a solidní datové a znalostní základny, které v případě hluku pod mořskou hladinou do jisté míry stále chybí.

Z velké části **jsou opatření v rámci mořské oblasti středně soudržná**. Míra soudržnosti je vyšší tam, kde byly vyvinuty nástroje na podporu posouzení toho, jak daleko jsou členské státy od dobrého stavu prostředí a jaká opatření jsou potřebná k odstranění existujícího rozdílu, například prostřednictvím práce Helsinské komise v Baltském moři. Ze sedmi členských států, u nichž se má za to, že mají kvalitní program opatření, jich pět sdílí vody v oblasti Baltského moře a spolupracovalo v rámci Helsinské komise.

Obecně lze říci, že přístup k přijímání opatření podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí stále vyžaduje práci a úsilí. Zejména **je stále obtížné posoudit, nakolik a dokdy sníží tato opatření dopad na mořské prostředí a pomohou dosáhnout dobrého stavu prostředí**. Částečně je to způsobeno nedostatkem jasně vyčísleného dobrého stavu prostředí a částečně nedostatkem vhodných nástrojů a metodik, včetně modelování, které by umožnily lépe posoudit opatření potřebná k dosažení dobrého stavu prostředí. Nedávný vývoj v této oblasti je povzbudivý a měl by pokračovat. Tyto otázky budou rovněž dále analyzovány v nadcházejícím hodnocení rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí.

([82]) https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC121707

7. DOPORUČENÍ

Doporučení pro jednotlivé země jsou uvedena v pracovním dokumentu útvarů Komise přiloženém k této zprávě ([83]). Následující doporučení se vztahují na všechny členské státy EU:

1. Členské státy by měly **zvýšit úroveň ambicí** a **urychlit opatření k dosažení cílů směrnice**. To zahrnuje:
    a. vypracování důkladnějších programů opatření založených na jasnějším posouzení rozdílu, který je třeba překlenout, aby bylo dosaženo dobrého stavu prostředí;
    b. navrhování kvantitativních opatření, která překlenou rozdíl mezi současným stavem a dobrým stavem prostředí, jak je vyčísleno v prahových hodnotách stanovených na úrovni EU, úrovni oblasti a úrovni podoblasti, a začleněných do strategií členských států pro mořské prostředí ([84]);
    c. zajištění toho, aby opatření přijatá v rámci jiných právních předpisů a politik měla správnou úroveň ambicí, aby přispěla k dosažení dobrého stavu prostředí, nebo jejich doplnění tak, aby se zabývala otázkami, které jsou pro dobrý stav prostředí nutné, ale nejsou součástí stávajících rámců.
2. Členské státy by měly určit a případně zavést **další opatření ke snížení přetrvávajících environmentálních problémů** (tlaku), které brání dosažení dobrého stavu prostředí.
    a. Pokud jde o **znečištění**, jedná se o:
        i. zintenzivnění opatření ke snížení hluku pod mořskou hladinou, včetně řešení hlavních zdrojů trvalého hluku, jako je lodní doprava, a vytvoření oblastí s nízkou hladinou hluku pro mořské druhy;
        ii. zintenzivnění opatření ke snížení znečištění živinami za účelem dosažení cílů rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí, rámcové směrnice o vodě a směrnice o dusičnanech;
        iii. snížení chemického znečištění z mořských zdrojů, zejména z těžby uhlovodíků, a z nových látek, včetně per- a polyfluorovaných alkylových sloučenin, léčiv nebo mikroplastů;
        iv. pokračující opatření ke snížení vlivu odpadků na mořské živočichy a zároveň snížení jejich množství u zdroje.
    b. Pokud jde o **biologickou rozmanitost**, jedná se o:
        i. dokončení sítě soudržných, reprezentativních a účinně spravovaných chráněných mořských oblastí, aby bylo dosaženo cíle stanoveného ve strategii pro biologickou rozmanitost pro rok 2030, a to chránit 30 % vod, z toho 10 % přísně, v souladu s ambicemi stanovenými v akčním plánu pro mořské prostředí a závazky vyplývajícími z celosvětového rámce pro biologickou rozmanitost z Kchun-mingu a Montrealu;
        ii. zintenzivnění opatření ke snížení vedlejších úlovků citlivých druhů, počínaje prioritními druhy, jak je doporučeno v akčním plánu pro mořské prostředí;

([83]) SWD(2025) 1 final.

([84]) Sdělení Komise, oznámení Komise o prahových hodnotách stanovených podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí 2008/56/ES a rozhodnutí Komise (EU) 2017/848 (C/2024/2078), 11.3.2024.

iii. neprodlené provedení povinností podle nařízení o obnově přírody jako zásadního příspěvku k dosažení dobrého stavu prostředí podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí;
iv. řešení rizik pro mořské ekosystémy spojených s předpokládaným rozšiřováním výroby energie z obnovitelných zdrojů na moři a kumulativních dopadů stávajících činností na moři prostřednictvím ekosystémového územního plánování zaměřeného na budoucnost.

c. Pokud jde o **změnu klimatu**, všechny členské státy by se měly snažit změnu klimatu zohlednit při navrhování a výběru svých opatření, a to zejména:
   i. upřednostňovat opatření, která pomáhají omezovat/snižovat emise skleníkových plynů, včetně obnovy ekosystémů modrého uhlíku;
   ii. zajistit, aby jiná opatření nebo skupiny opatření nezvyšovaly emise skleníkových plynů;
   iii. přijmout opatření k posílení schopnosti pobřežních komunit přizpůsobit se změně klimatu, např. obnovou pobřežních ekosystémů.

3. Členské státy by měly **zvýšit investice a poskytnout dostatečné finanční prostředky na provádění programu opatření** k dosažení cílů rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí. To zahrnuje zejména:
   a. vypracování strategického výhledu investic za účelem dosažení dobrého stavu prostředí, zamezení nesystematickému přístupu k financování jednotlivých opatření a snížení neefektivity v různých oblastech politiky;
   b. jasné určení zdroje financování potřebného k provedení všech opatření;
   c. využívání stávajících finančních nástrojů a nástrojů, které podporují rozvoj opatření na ochranu a udržitelné využívání moří, mimo jiné prostřednictvím výzkumu a inovací, jako je Nástroj pro soudržnost, oživení a odolnost, regionální fondy, ENRAF, program LIFE a program Horizont Evropa v jeho jednotlivých klastrech (např. mise a partnerství).

4. Členské státy by měly zavést **mechanismy řízení, které podporují navrhování a provádění ambiciózních, soudržných, koordinovaných, spravedlivých a účinných programů opatření**. To zahrnuje:
   a. rozhodné řešení překážek bránících provádění opatření, jako je nedostatečné financování;
   b. zlepšení koordinace mezi orgány s cílem zajistit, aby orgány zabývající se prováděním těchto politik plně prováděly opatření rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí závislá na jiných politikách, zejména v souvislosti s rybolovem, zemědělstvím a energetikou;
   c. zapojení veřejnosti a zúčastněných stran ve fázi plánování, zohlednění jejich příspěvků při navrhování opatření a zajištění společenské přijatelnosti navrhovaných opatření a v případě potřeby přijetí doprovodných opatření k omezení možných negativních dopadů;
   d. zvýšení včasné koordinace programů opatření se sousedními členskými státy s cílem zajistit soudržnost, synergie a doplňkovost opatření v regionu a v případě potřeby plánování společných akcí;
   e. uvádění územních aspektů programů opatření rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí do praxe prostřednictvím územních plánů námořních prostor s cílem zajistit, aby plánovaná opatření územní ochrany a opatření na snížení tlaku na území byla v územním plánování námořních prostor plně využita.

5. A konečně by členské státy by měly podávat **aktuálnější a úplné elektronické zprávy**, aby veřejnosti poskytly větší transparentnost ohledně navrhovaných opatření a způsobu, jakým mají podpořit pokrok při dosahování dobrého stavu prostředí a cílů. To také umožní srovnatelnost mezi členskými státy a mořskými oblastmi.